

U S T A W A

z dnia

**o ratyfikacji Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Turcji
o zabezpieczeniu społecznym, sporządzonej w Warszawie dnia 17 października 2017 r.**

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikacji Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Turcji o zabezpieczeniu społecznym, sporządzonej w Warszawie dnia 17 października 2017 r.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. *Potrzeba i cel związania Rzeczypospolitej Polskiej Umową*

Prawo do zabezpieczenia społecznego jest jednym z podstawowych praw człowieka. Wynika ono z licznych dokumentów międzynarodowych, w szczególności z Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka (art. 22), Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (art. 9), a także Europejskiej Karty Społecznej (art. 12). W wielu krajach, w tym także w Polsce, prawo to weszło na stałe do kanonu praw społecznych i ekonomicznych, gwarantowanych obywatelom konstytucyjnie.

W praktyce realizację prawa do zabezpieczenia społecznego zapewniają wewnętrzne przepisy, określające organizację systemów ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych poszczególnych państw. Jednakże rozwiązania krajowe nie zawsze są w stanie zagwarantować obywatelom pełną ochronę ubezpieczeniową, szczególnie, gdy osoby zainteresowane w trakcie swojej kariery zawodowej przenoszą miejsce zatrudnienia lub zamieszkania poza granicę kraju macierzystego. Dlatego też standardem w stosunkach międzynarodowych jest zawieranie dwustronnych lub wielostronnych umów z zakresu zabezpieczenia społecznego, które tworzą podstawy koordynacji systemów funkcjonujących w umawiających się państwach. Odpowiednie działania w tym zakresie podejmowane są także przez Rzeczpospolitą Polską.

Gwarancje ochrony ubezpieczeniowej podczas wykonywania aktywności zawodowej za granicą mają już polscy obywatele przemieszczający się w obrębie państw członkowskich Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Konfederacji Szwajcarskiej¹⁾, a także państw, z którymi Polskę łączą dwustronne umowy z zakresu zabezpieczenia społecznego.²⁾ Gwarancji tych pozbawionych jest jednak nadal wielu polskich obywateli zamieszkałych lub podejmujących pracę poza granicami naszego kraju, w tym również – zamieszkałych lub zatrudnionych w Turcji.

---

¹⁾ Podstawy prawne tej ochrony stanowią: *rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego* (Dz. Urz. WE L 166 z dnia 30.04.2004, str. 1; z późn. zm., polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 5, str. 72, z późn. zm.) oraz *rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego* (Dz. Urz. UE L 284 z dnia 30.10.2009 r., str. 1, z późn. zm.).

²⁾ Obecnie Polska jest związana kompleksowymi umowami o zabezpieczeniu społecznym z państwami b. Jugosławii (Bośnia i Hercegowina, Serbią oraz Czarnogórą), Ukrainą, Republiką Macedonii, Stanami Zjednoczonymi Ameryki, Kanadą, Koreą Płd., Australią i Republiką Mołdawii.

Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Turcji o zabezpieczeniu społecznym ma na celu zmianę istniejącej sytuacji prawnej.

Władze Republiki Turcji od połowy lat 80. ubiegłego wieku z dużym zaangażowaniem zabiegały o uregulowanie z Polską wzajemnych stosunków w dziedzinie zabezpieczenia społecznego. W latach 1985–2009 rząd turecki pięciokrotnie kierował do strony polskiej formalną propozycję zawarcia dwustronnej umowy o zabezpieczeniu społecznym. Dodatkowo temat podjęcia negocjacji takiej umowy regularnie pojawiał się w trakcie polsko-tureckich spotkań rządowych, także na najwyższych szczeblach. W odpowiedzi na podejmowane przez Turcję działania, w dniu 6 kwietnia 2010 r., Prezes Rady Ministrów, wyraził zgodę na rozpoczęcie negocjacji Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Turcji o zabezpieczeniu społecznym. Za podjęciem negocjacji Umowy przemawiały wówczas argumenty natury prawnomiędzynarodowej, gospodarczej i społecznej. Argumenty te zachowały swoją aktualność i mogą być przywołane także przy ocenie zasadności związania się Umową między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Turcji o zabezpieczeniu społecznym, która została podpisana w Warszawie 17 października 2017 r.

Analizując potrzebę i cel związania się Polski Umową o zabezpieczeniu społecznym z Republiką Turcji, należy w pierwszej kolejności wskazać na prawnomiędzynarodowe aspekty omawianego działania. Związanie się Umową o zabezpieczeniu społecznym z Republiką Turcji wpisuje się w politykę Unii Europejskiej (UE) w zakresie zewnętrznego wymiaru koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Turcja jest związana z europejskim projektem integracji od podpisania w 1963 r. Układu ustanawiającego stowarzyszenie między Europejską Wspólnotą Gospodarczą a Turcją³⁾, w 1970 r. uzupełnionego Protokołem Dodatkowym do Układu⁴⁾ („Protokół Dodatkowy”). W art. 39 Protokołu Dodatkowego, Rada Stowarzyszenia UE – Turcja została zobowiązana do przyjęcia środków gwarantujących pracownikom posiadającym obywatelstwo tureckie, którzy przemieszczają się wewnątrz Unii oraz członkom ich rodzin, przebywającym na obszarze Unii, określone korzyści w obszarze zabezpieczenia społecznego (ograniczona koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego). Pierwszym krokiem w kierunku wprowadzenia ograniczonej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego między państwami UE i Turcją było przyjęcie w dniu

---

³⁾ Dz. Urz. 217 z dnia 29.12.1964, str. 3687/64

⁴⁾ Dz. Urz. WE L 293 z dnia 29.12.1972, str. 3

19 września 1980 r. decyzji nr 3/80 Rady Stowarzyszenia w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich Wspólnot Europejskich do pracowników tureckich i członków ich rodzin⁵⁾ („decyzja nr 3/80”). Następnego kroku, jakim byłoby przyjęcie rozporządzenia w celu wdrożenia przepisów zawartych w decyzji nr 3/80, nigdy nie podjęto, zatem decyzja ta w praktyce nie wywoływała skutków prawnych. Obecnie, wobec orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawach C-262/96 *Sürül* oraz C-485/07 *Akdas*⁶⁾, na forum UE trwają prace nad projektem nowej decyzji Rady Stowarzyszenia zastępującej decyzję 3/80 i dostosowanej do obecnych standardów w dziedzinie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Rada UE przyjęła stosowną decyzję w grudniu 2012 r., nadal prowadzone są uzgodnienia tekstu decyzji ze stroną turecką⁷⁾).

Jak wspomniano powyżej, związanie się Polski dwustronną Umową o zabezpieczeniu społecznym z Republiką Turcji stanowi realizację polityki UE w zakresie zewnętrznego wymiaru koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego i działanie dopuszczone zarówno postanowieniami Protokołu Dodatkowego z 1970 r. (art. 39 ust. 5⁸⁾), jak i projektowanej, nowej decyzji Rady Stowarzyszenia (art. 9⁹⁾). Polsko-turecka Umowa dwustronna stwarza potencjalnym beneficjentom warunki korzystniejsze niż te, przyjęte w regulacjach UE (m.in. obejmuje szerszy krąg osób, przewiduje sumowanie okresów ubezpieczenia przebytych na terytorium Polski, Turcji oraz niektórych państw trzecich, w celu ustalenia prawa do świadczenia), pozwala również na uregulowanie wzajemnych stosunków w dziedzinie zabezpieczenia społecznego w przewidywalnym horyzoncie

---

⁵⁾ Dz. Urz. WE C 110 z dnia 25.04.1983, str. 60.

⁶⁾ Trybunał Sprawiedliwości UE – orzekając w sprawach C-262/96 *Sürül* oraz C-485/07 *Akdas* – uznał, że art. 3 ust. 1 decyzji nr 3/80 (zasada niedyskryminacji) i art. 6 tej decyzji (wymóg uchylenia klauzul zamieszkania w odniesieniu do świadczeń wypłacanych na mocy tej decyzji) mają skutek bezpośredni i że można się na nie powoływać przed sądami krajowymi. W odpowiedzi na ww. orzeczenia, KE uznała, że konieczne jest przyjęcie nowej decyzji przez Radę Stowarzyszenia celem zastąpienia decyzji nr 3/80.

⁷⁾ Decyzja Rady z dnia 6 grudnia 2012 r. w sprawie stanowiska w odniesieniu do przyjęcia postanowień dotyczących koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, jakie ma zostać zajęte w imieniu Unii Europejskiej w ramach Rady Stowarzyszenia utworzonej na mocy Układu ustanawiającego stowarzyszenie między Europejską Wspólnotą Gospodarczą a Turcją, Dz. Urz. L 340 z dnia 13.12.2012, str. 19.

⁸⁾ Art. 39 ust. 5 : „Postanowienia przewidziane w niniejszym artykule nie naruszają praw i zobowiązań wynikających z umów dwustronnych między Turcją a Państwami członkowskimi Wspólnoty, o ile umowy takie przewidują dla obywateli tureckich korzystniejsze warunki.”

⁹⁾ Art. 9: „Procedury administracyjne zawarte w istniejących umowach dwustronnych między danym państwem członkowskim a Turcją mogą nadal obowiązywać pod warunkiem, że nie wpływają one niekorzystnie na określone w niniejszej decyzji prawa lub obowiązki zainteresowanych osób.”

czasowym, podczas gdy zakończenie prac nad nową decyzją Rady Stowarzyszenia UE – Turcja przesuwa się w bliżej nie określonej przyszłość.

Omawiając prawnomiędzynarodowe aspekty związania się Umową między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Turcji o zabezpieczeniu społecznym, należy również zwrócić uwagę, że Umowa zapewni realizację zobowiązania wynikającego dla Polski z jednego z podstawowych aktów prawnych Rady Europy, czyli Europejskiej Karty Społecznej. Dokument ten, ratyfikowany przez Polskę w 1997 r., w artykule 12 reguluje obszar zabezpieczenia społecznego i nakłada na państwa, które przyjęły go do stosowania, obowiązek uregulowania stosunków dwustronnych w obszarze zabezpieczenia społecznego z szeregiem Państw Stron Karty, w tym, również z Turcją (art. 12 ust. 4 Europejskiej Karty Społecznej).

Umowne regulacje mogą także pozytywnie wpływać na rozwój polsko-tureckich stosunków gospodarczych. Z danych Ministerstwa Rozwoju wynika, że Turcja pozostaje głównym partnerem gospodarczym Polski z obszaru Bliskiego Wschodu i Azji. W roku 2015 r. eksport do Turcji sytuował ją na 20 pozycji, a import z Turcji uplasował ten kraj także na 20 miejscu. Według danych NBP skumulowana wartość z tytułu tureckich inwestycji bezpośrednich w Polsce, w 2014 r., wyniosła 56,7 mln euro. Na koniec 2013 r. w Polsce obecnych było 6 dużych inwestorów tureckich.¹⁰⁾ Dalsze perspektywy wzrostu tureckich inwestycji w Polsce kreuje, obserwowane w ostatnich latach, zainteresowanie tureckiego sektora budowlanego realizacją w Polsce projektów: centrów biznesowych i handlowych, hal targowych, osiedli mieszkaniowych oraz biur.¹¹⁾ Przykładem szczególnie pozytywnie rokującym dla ekspansji tureckiego biznesu na polskim rynku jest firma Gülermak, która w ramach konsorcjum włosko-turecko-polskiego buduje w Warszawie 2 linię metra. Realizacja projektu sprzyja ugruntowaniu dobrego wizerunku firm tureckich i tworzeniu modelu współpracy na polskim rynku. W Turcji lokowana jest również coraz większa liczba polskich bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Na koniec 2014 r. wartość tych inwestycji wynosiła 212,4 mln euro. Polskie inwestycje dotyczą głównie sektorów: farmaceutycznego, produkcji maszyn i urządzeń, usług związanych z sektorem energetyki, produkcji żywności i napojów, produkcji materiałów dla budownictwa,

---

¹⁰⁾ Dallas Corporation Sp. z o.o., Koç Holding, Mesa Mesken A.S., Polimer Kauçuk Sanayi Ve Pazarlama A., Yenigun Construction Industry and Commerce Inc., Nurol International B.V. (badania przeprowadzone przez Polską Agencję Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A.).

¹¹⁾ Np.: Eurocentrum, Maximus, Millenium Plaza, Bluecity, Centrum Obrotu Towarowego Europa-Azja.

sektora nieruchomości (hotele i restauracje). Zauważalny jest też systematyczny wzrost zaangażowania na tureckim rynku ze strony polskich firm z branży kosmetycznej, które tworzą w Turcji sieci dystrybucji i sprzedaży. W Turcji aktywne są także m.in. Polpharma, Grupa Selena (artykuły chemii budowlanej), Rafko, firma Smyk, X-Broker oraz polskie firmy z branży IT. Istnieje też realna szansa na dalsze wzajemne inwestycje, którym – obok czynników typowo ekonomicznych – z pewnością sprzyjałyby odpowiednie rozwiązania w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Analizując potrzebę i cel związania się Polski Umową o zabezpieczeniu społecznym z Republiką Turcji należy również wspomnieć o korzyściach takiego rozwiązania w sferze społecznej. Wejście w życie Umowy zagwarantuje zarówno polskim, jak i tureckim ubezpieczonym szereg realnych korzyści w obszarze zabezpieczenia społecznego. Jako szczególnie istotne należy wskazać w tym zakresie:

- wyeliminowanie zarówno pozytywnych, jak i negatywnych kolizji ustawodawstwa polskiego i tureckiego (podwójne opłacanie składek na ubezpieczenia z tytułu danego zatrudnienia, lub całkowity brak ochrony ubezpieczeniowej),
- umożliwienie nabycia prawa do świadczeń w drodze sumowania okresów ubezpieczenia przebytych na terytoriach Turcji i Polski, a w razie potrzeby także państwa trzeciego, z którym obydwaj państwa mają podpisane odpowiednie umowy o zabezpieczeniu społecznym,
- umożliwienie transferu świadczeń nabytych na podstawie ustawodawstwa Polski lub Turcji w przypadku przeniesienia swojego miejsca zamieszkania na terytorium drugiej strony Umowy.

2. *Dotychczasowy a projektowany stan prawny*

Obecnie Polska nie jest związana z Republiką Turcji żadną umową dwustronną regulującą kwestie zabezpieczenia społecznego. Oznacza to, że Umowa stworzy całkowicie nową podstawę dla polsko-tureckiej współpracy w omawianym zakresie.

Umowa odpowiada standardom międzynarodowym w dziedzinie zabezpieczenia społecznego. Została ona oparta na podstawowych zasadach funkcjonujących w obszarze koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, tj.:

- *zasadzie równego traktowania* – zgodnie z którą, osoby zamieszkałe na terytorium Umawiającej się Strony korzystają z praw i podlegają obowiązkom wynikającym

z przepisów prawnych tej Strony na tych samych warunkach co jej obywatele (art. 4 Umowy),

- zasadzie zachowania praw nabytych (eksportu/transferu świadczeń) – zgodnie z którą, świadczenia pieniężne nabyte zgodnie z ustawodawstwem jednej z Umawiających się Stron nie mogą zostać zmniejszone, zmienione, zawieszane ani wstrzymane wyłącznie z tego powodu, że uprawniony ma miejsce zamieszkania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, chyba że Umowa stanowi inaczej (art. 5 Umowy),
- zasadzie sumowania okresów ubezpieczenia – zgodnie z którą, okresy ubezpieczenia przebyte pod działaniem przepisów Umawiających się Stron mogą zostać zsumowane, w celu nabycia lub zachowania przez zainteresowanego prawa do świadczeń z zabezpieczenia społecznego, a także do obliczania wymiaru tych świadczeń (art. 8, art. 10, art. 12 i art. 16 Umowy).

Umowa (art. 3) będzie miała zastosowanie do wszystkich osób, które podlegają lub podlegały ustawodawstwu jednej lub obu Umawiających się Stron oraz członków ich rodzin, posiadających prawa pochodne. Umowa nie będzie zatem miała charakteru umowy obywatelskiej, a uzyskanie na jej podstawie prawa do świadczeń nie będzie uzależnione od posiadania przez zainteresowaną osobę polskiego lub tureckiego obywatelstwa, lecz od podlegania ustawodawstwu jednej z Umawiających się Stron.

Zakresem przedmiotowym Umowy (art. 2) objęte są świadczenia z zabezpieczenia społecznego, tj.: zasiłki dla bezrobotnych i świadczenia rodzinne (z wyłączeniem jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka), oraz świadczenia pieniężne z ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia społecznego rolników z tytułu: choroby i macierzyństwa, starości (emerytury), niezdolności do pracy (renty), wypadków przy pracy i chorób zawodowych (świadczenia z tytułu czasowej niezdolności do pracy, renty, odszkodowania), oraz śmierci (renty rodzinne, zasiłki pogrzebowe). Umowa będzie miała również zastosowanie do ustawodawstwa dotyczącego obowiązkowego ubezpieczenia.

Umowa zawiera regulacje dotyczące poszczególnych dziedzin zabezpieczenia społecznego objętych zakresem przedmiotowym Umowy. Są to uregulowania dotyczące:

- *ustawodawstwa właściwego (art. 6 i art. 7 Umowy)*

Osoby objęte zakresem podmiotowym Umowy będą podlegać – w odniesieniu do danego zatrudnienia – przepisom prawnym wyłącznie jednego państwa, przy czym Umowa określa, które ustawodawstwo jest w konkretnym przypadku właściwe. Jako podstawowy przyjęto łącznik miejsca wykonywania pracy (*lex loci labori*). Zgodnie zatem z art. 6 Umowy, osoby zatrudnione na terytorium jednej z Umawiających się Stron podlegają, w odniesieniu do tego zatrudnienia, ustawodawstwu tylko tej Umawiającej się Strony. Analogicznie osoby pracujące na własny rachunek prowadzące działalność na terytorium jednej z Umawiających się Stron podlegają ustawodawstwu Strony, na której terytorium działalność jest wykonywana, natomiast urzędnicy państwowi i osoby z nimi zrównane podlegają ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony, której administracja ich zatrudnia.

Umowa, ustanawiając jako podstawową w obszarze ustawodawstwa właściwego zasadę *lex loci laboris*, przewiduje jednocześnie szereg uregulowań wyjątkowych, uzasadnionych charakterem lub specyfiką danej pracy (zawodu). Wyjątki te dotyczą pracowników delegowanych oraz osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach transportu międzynarodowego, na statkach, w misjach dyplomatycznych i placówkach konsularnych. Postanowieniem, które w przypadku umów dwustronnych ma niewątpliwie najszerze zastosowanie jest delegowanie pracowników. Artykuł 7 ust. 1 pkt 1 Umowy przewiduje, że pracownik zatrudniony przez pracodawcę, którego siedziba znajduje się na terytorium jednej ze Stron Umowy, który zostanie oddelegowany przez tego pracodawcę do pracy na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, w dalszym ciągu podlega systemowi zabezpieczenia społecznego pierwszego z ww. państw, przez okres nie dłuższy niż 24 miesiące. Innymi słowy pracownik polski, który zostanie oddelegowany przez swojego pracodawcę do pracy w Republice Turcji będzie – przez okres maksymalnie 24 miesięcy – podlegał polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego, a nie ustawodawstwu tureckiemu – co wynikałoby z zasady ogólnej wyrażonej w art. 6 Umowy. Uregulowanie to będzie stosowane także w drugą Stronę, tj. w odniesieniu do pracowników tureckich delegowanych do pracy do Polski. Możliwość zachowania przynależności pracownika delegowanego do systemu ubezpieczeń społecznych państwa, w którym jego przedsiębiorstwo macierzyste zwykle prowadzi działalność (państwa wysyłającego), ma na celu unikanie ewentualnych komplikacji natury administracyjnej, jakie mogą rodzić zarówno dla pracodawców, jak i instytucji ubezpieczeniowych, częste zmiany

w podleganiu pracowników systemom ubezpieczeń społecznych, z drugiej zaś strony służy rozwojowi wzajemnej współpracy gospodarczej przez ułatwienie podejmowania decyzji o nowych inwestycjach na terytorium drugiej Strony Umowy.

Umowa zawiera także ogólne postanowienie, zgodnie z którym władze właściwe obu Umawiających się Stron lub wyznaczone przez nie instytucje mogą, za obopólną zgodą i w interesie zainteresowanych, ustalić wyjątki od postanowień art. 6 i art. 7 ust. 1 pkt 1–6, w odniesieniu do jakiegokolwiek osoby lub grupy osób, objętych zakresem podmiotowym Umowy (art. 7 ust. 2 Umowy).

- *zasiłków dla bezrobotnych (art. 8 Umowy)*

Umowa przewiduje, że okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z ustawodawstwem jednej Umawiającej się Strony będą uwzględniane, w niezbędnym zakresie, w celu nabycia prawa do zasiłku dla bezrobotnych, zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony. Sumowanie to będzie jednak możliwe wyłącznie w przypadku, gdy osoba zainteresowana bezpośrednio przed utratą pracy przebyła okresy ubezpieczenia zgodnie z ustawodawstwem państwa, w którym ubiega się o prawo do zasiłku. W przypadku gdy okresy ubezpieczenia przebyte na terytorium jednego państwa zostaną uwzględnione, w celu ustalenia prawa do zasiłku zgodnie z ustawodawstwem drugiego państwa, wówczas okres wypłaty zasiłku zostaje skrócony o okres, za który bezrobotny otrzymywał zasiłek na terytorium pierwszego państwa w czasie 12 miesięcy poprzedzających dzień złożenia wniosku o zasiłek.

- *świadczeń rodzinnych (art. 9 Umowy)*

Umowa przewiduje, że świadczenia rodzinne będą przyznawane i wypłacane przez właściwe instytucje każdej z Umawiających się Stron na podstawie obowiązujących je przepisów prawnych. Jednakże, jeżeli prawo do świadczeń rodzinnych będzie przysługiwało zgodnie z przepisami obu Umawiających się Stron, świadczenia zostaną wypłacone wyłącznie przez instytucję tego państwa, na którego terytorium ma miejsce zamieszkania osoba uprawniona do świadczeń oraz jej dzieci.

- *świadczeń z tytułu choroby i macierzyństwa (art. 10 i art. 11 Umowy)*

Umowa przewiduje stosowanie zasady sumowania okresów ubezpieczenia, w celu przyznania prawa do świadczeń pieniężnych z tytułu choroby i macierzyństwa, w przypadku gdy osoba zainteresowana pracuje zawodowo i podlega ustawodawstwu

państwa, w którym ubiega się o świadczenia. Świadczenia pieniężne będą objęte zasadą eksportu świadczeń, czyli będą wypłacane (transferowane) osobom uprawnionym zarówno w przypadku zmiany miejsca zamieszkania, jak i w trakcie czasowego pobytu na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

- *świadczeń emerytalno-rentowych (art. 12–14 Umowy)*

Umowa przewiduje, że uprawnienia do świadczeń emerytalno-rentowych będą ustalone z uwzględnieniem łączonych okresów ubezpieczenia przebytych w obydwu państwach. W przypadkach, w których nawet po zsumowaniu okresów ubezpieczenia przebytych zgodnie z ustawodawstwem polskim i tureckim, ubezpieczony nie nabędzie prawa do świadczenia, każde z państw uwzględni okresy przebyte w państwie trzecim, z którym zarówno Polska jak i Turcja mają podpisane umowy, przewidujące sumowanie okresów ubezpieczenia.

Wysokość świadczeń przyznanych w oparciu o postanowienia Umowy będzie obliczana według następujących zasad:

- w przypadkach gdy okresy ubezpieczenia przebyte w Polsce będą wystarczające do ustalenia prawa do emerytury lub renty w myśl polskich przepisów, ubezpieczony otrzyma polskie świadczenie wyliczone tylko na podstawie okresów ubezpieczenia przebytych w Polsce; wówczas druga Umawiająca się Strona (Republika Turcji) wypłaci świadczenie, przyznane za okresy ubezpieczenia przebyte na podstawie jej ustawodawstwa,
- w przypadkach gdy okresy ubezpieczenia przebyte w Polsce nie będą wystarczające do ustalenia prawa do polskiej emerytury lub renty, a okresy ubezpieczenia przebyte w Turcji nie pozwolą na nabycie prawa do tureckiej emerytury lub renty, każde z państw ustali prawo do świadczenia na podstawie sumy okresów ubezpieczenia przebytych w obydwu państwach i będzie je wypłacać w wysokości odpowiadającej stosunkowi własnych okresów ubezpieczenia do ich sumy uzyskanej w obydwu państwach (*pro rata*),
- w przypadkach gdy prawo do emerytury lub renty zostanie ustalone dopiero po zsumowaniu polskich i tureckich okresów ubezpieczenia z okresami ubezpieczenia przebytymi w państwie trzecim, z którym zarówno Polska, jak i Turcja, zawarły umowy o zabezpieczeniu społecznym, przewidujące sumowanie okresów ubezpieczenia, każde z państw ustali prawo do świadczenia na podstawie sumy

okresów ubezpieczenia przebytych we wszystkich ww. państwach i będzie je wypłacać w wysokości odpowiadającej stosunkowi własnych okresów ubezpieczenia do ich sumy uzyskanej w Polsce, Turcji i państwie trzecim (*pro rata*).

Umowa zawiera także uregulowanie dotyczące sytuacji, w której dana osoba posiada na terytorium jednej z Umawiających się Stron okres ubezpieczenia krótszy niż 12 miesięcy. W takim przypadku instytucja właściwa tej Umawiającej się Strony nie przyznaje prawa do emerytury lub renty, jeżeli zgodnie ze stosowanym przez nią ustawodawstwem przyznanie prawa do tych świadczeń, w oparciu o tak krótki okres ubezpieczenia, nie jest możliwe. Jednakże okres ten zostanie uwzględniony – w celu nabycia prawa do świadczenia – przez instytucję właściwą drugiej Umawiającej się Strony, w której po zsumowaniu okresów ubezpieczenia powstanie prawo do emerytury lub renty.

- *świadczenia z tytułu wypadku przy pracy i choroby zawodowej (art. 15–17 Umowy)*

Prawo do świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych będzie ustalane zgodnie z ustawodawstwem, które miało zastosowanie w chwili zaistnienia wypadku albo w czasie wykonywania pracy, w wyniku której powstała choroba zawodowa. Dodatkowo w odniesieniu do świadczeń z tytułu choroby zawodowej Umowa przewiduje, że jeżeli ich przyznanie jest uzależnione:

- od stwierdzenia danej choroby po raz pierwszy na terytorium Umawiającej się Strony, warunek ten uważa się za spełniony także wówczas, gdy choroba ta zostanie stwierdzona po raz pierwszy na terytorium drugiej Umawiającej się Strony,
- od wykonywania pracy, która tę chorobę spowodowała przez określony czas, uwzględnia się także okresy, podczas których taka praca była wykonywana na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.

Umowa zawiera ponadto uregulowania dotyczące sytuacji pogłębienia się choroby zawodowej. Podstawową zasadą jest, że jeżeli prawo do świadczenia z tytułu choroby zawodowej powstało zgodnie z ustawodawstwem jednej Umawiającej się Strony to odpowiedzialność za wypłatę świadczenia z tytułu pogłębienia się tej choroby ponosi instytucja właściwa tej Strony, nawet jeżeli pogłębienie choroby nastąpiło w chwili, gdy osoba ta podlegała ustawodawstwu drugiej Umawiającej się Strony, o ile nie wykonywała tam pracy narażającej ją na chorobę zawodową. Natomiast w sytuacji, gdy pogłębienie się choroby zawodowej u osoby otrzymującej świadczenie z tytułu tej

choroby zgodnie z ustawodawstwem jednej Umawiającej się Strony, wystąpiło podczas wykonywania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony pracy, która może spowodować chorobę zawodową wówczas:

- instytucja właściwa pierwszej Umawiającej się Strony nadal wypłaca przyznane świadczenie nie uwzględniając pogłębienia się choroby zawodowej,
- instytucja właściwa drugiej Umawiającej się Strony, której ustawodawstwu podlegała osoba w czasie wykonywania pracy mogącej spowodować pogłębienie się choroby zawodowej, przyznaje świadczenie w wysokości różnicy między wysokością świadczenia, które przysługuje po pogłębieniu się choroby zawodowej, a wysokością świadczenia, które przysługiwałoby przed pogłębieniem się choroby zawodowej, zgodnie z obowiązującym ją ustawodawstwem.

- *zasiłki pogrzebowe (art. 18 Umowy)*

Zasiłki pogrzebowe będą przyznawane i wypłacane przez właściwą instytucję tej Umawiającej się Strony, której ustawodawstwo ma zastosowanie do pracownika, osoby pracującej na własny rachunek oraz emeryta lub rencisty w chwili jego śmierci. Jednakże, jeżeli w wyniku śmierci emeryta lub rencisty, otrzymującego świadczenia zarówno na podstawie polskiego jak i tureckiego ustawodawstwa, prawo do zasiłku pogrzebowego powstanie zgodnie z ustawodawstwem obu Umawiających się Stron, wówczas właściwą do wypłaty zasiłku będzie instytucja miejsca zamieszkania zmarłego w chwili jego śmierci. Jeżeli zmarły emeryt lub rencista nie zamieszkiwał w chwili śmierci na terytorium żadnej z Umawiających się Stron, prawo do zasiłku pogrzebowego ustali instytucja tego państwa na terytorium którego zmarły przebył ostatnie okresy ubezpieczenia.

Zawarte w Umowie zasady ustalania prawa do świadczeń oraz ich wypłaty będą obowiązywały od dnia wejścia w życie Umowy. Postanowienia Umowy nie będą uzasadniały roszczeń o wypłatę świadczeń za okres przed jej wejściem w życie (art. 29 ust. 1 Umowy), ale okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z ustawodawstwem każdej z Umawiających się Stron przed dniem wejścia w życie Umowy będą uwzględniane przy ustalaniu prawa i wysokości świadczeń przyznawanych na jej podstawie (art. 29 ust. 2 Umowy).

Umowa zawiera także uregulowania administracyjne, odnoszące się m.in. do: pomocy administracyjnej i prawnej (art. 20 Umowy), składania dokumentów (art. 21 Umowy), zwolnienia z opłat i uwierzytelnień (art. 22 Umowy), badań lekarskich (art. 23 Umowy), ochrony danych osobowych (art. 24 Umowy), wypłaty świadczeń (art. 25 Umowy), języka komunikacji (art. 26 Umowy) oraz rozwiązywania sporów (art. 27 Umowy).

3. Skutki wejścia w życie Umowy

Wejście w życie polsko-tureckiej Umowy o zabezpieczeniu społecznym zagwarantuje zarówno polskim, jak i tureckim ubezpieczonym szereg realnych korzyści, w tym:

- wyeliminowanie zarówno pozytywnych jak i negatywnych kolizji ustawodawstwa polskiego i tureckiego (podwójne opłacanie składek na ubezpieczenia z tytułu danego zatrudnienia, lub całkowity brak ochrony ubezpieczeniowej),
- umożliwienie nabycia prawa do świadczeń osobom, które bez zsumowania polskich i tureckich okresów ubezpieczenia nie spełniałyby wymogu minimalnego stażu wymaganego przepisami wewnętrznymi Polski i Turcji,
- umożliwienie transferu świadczeń nabytych na podstawie ustawodawstwa Polski lub Turcji, w przypadku zmiany przez uprawnionego miejsca zamieszkania (w przypadku świadczeń z tytułu choroby i macierzyństwa – także w przypadku czasowego pobytu na terytorium drugiej Strony Umowy).

Dodatkowo postanowienia Umowy, przez eliminację możliwości podwójnego opłacania składek ubezpieczeniowych z tytułu danego zatrudnienia i stworzenie podstaw prawnych dla delegowania pracowników, mogą przyczynić się do poprawy współpracy gospodarczej między Polską a Republiką Turcji. Fakt związania się Umową o zabezpieczeniu społecznym z Republiką Turcji może mieć także ogólny pozytywny wpływ na kreowanie wizerunku Polski jako państwa realizującego swoje zobowiązania międzynarodowe, w tym wypadku wynikające m.in. z Europejskiej Karty Społecznej.

Wejście w życie każdej umowy o zabezpieczeniu społecznym wiąże się z określonymi skutkami finansowymi. W przypadku polsko-tureckiej Umowy dokładne określenie tych skutków – wobec braku wymaganych danych – nie jest niestety możliwe. Można jednak podjąć się szacunkowej analizy konsekwencji wejścia w życie Umowy dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz funduszy ubezpieczeniowych.

– *skutki wejścia w życie Umowy dla budżetu państwa*

Analizując możliwe konsekwencje wejścia w życie polsko-tureckiej Umowy o zabezpieczeniu społecznym dla budżetu państwa, trzeba zwrócić uwagę, że nowa regulacja może mieć pewien wpływ na wydatki związane z finansowaniem świadczeń rodzinnych. Są to bowiem jedyne świadczenia objęte zakresem przedmiotowym Umowy, które w całości pokrywane są z budżetu państwa.

Oceniając skutki związane z wypłatą świadczeń rodzinnych należy pamiętać, że zgodnie z postanowieniami Umowy świadczenia te będą przyznawane przez każdą z Umawiających się Stron zgodnie z obowiązującym ją ustawodawstwem. Prawo do polskich świadczeń rodzinnych uzyskają zatem wyłącznie ci obywatele Turcji, którzy legalnie zamieszkują w Polsce i spełniają ustawowe kryteria do przyznania tego typu świadczenia. W oparciu o dane z Narodowego Spisu Powszechnego 2011 oraz zbiorów centralnych świadczeń rodzinnych ustalono, że maksymalny koszt Umowy dla budżetu państwa, w zakresie świadczeń rodzinnych, mógłby wynieść około 530 tys. zł w roku 2016, a w kolejnych latach około 540 tys. zł rocznie.¹²⁾ Jest to koszt oszacowany przy założeniu, że wszyscy obywatele Turcji mieszkający w Polsce otrzymają świadczenia rodzinne. Jednakże, biorąc pod uwagę dotychczasowy stopień korzystania przez obywateli Turcji z polskich świadczeń rodzinnych, prawdopodobieństwo zrealizowania się wariantu maksymalnego jest niezwykle małe. Z danych pochodzących ze zbiorów centralnych świadczeń rodzinnych wynika, że w 2015 r. świadczenia rodzinne pobierało 2 obywatele Turcji, którym wypłacono 13 świadczeń na łączną kwotę 2236 zł, w 2016 r. świadczenia rodzinne pobierało 8 obywateli Turcji, którym wypłacono 60 świadczeń na łączną kwotę 15 197 zł, a w 2017 r. świadczenia rodzinne pobierało 7 obywateli Turcji, którym wypłaconych może być 156 świadczeń na łączną kwotę 56 324 zł (wartości szacunkowe dla całego roku na podstawie III kwartału 2017 r.).¹³⁾ Wypłacone kwoty nie stanowią znaczącego udziału wśród wydatków na realizację ustawy z dnia 28 listopada

---

¹²⁾ Szacunki sporządzone przez Departament Analiz Ekonomicznych i Prognoz Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (pismo z dnia 4 marca 2016 r., znak: DAE-I-5550-1(2)-CG-PK/14).

¹³⁾ W latach wcześniejszych dane te przedstawiały się następująco: w 2010 r. świadczenia rodzinne pobierało 2 obywatele Turcji, którym wypłacono 12 świadczeń na łączną kwotę 2577 zł, w 2011 r. świadczenia rodzinne pobierało 3 obywatele Turcji, którym wypłacono 20 świadczeń na łączną kwotę 5022 zł, w 2012 r. świadczenia rodzinne pobierało 3 obywatele Turcji, którym wypłacono 19 świadczeń na łączną kwotę 5105 zł, w 2013 r. świadczenia rodzinne pobierało 6 obywateli Turcji, którym wypłacono 50 świadczeń na łączną kwotę 13 960 zł, natomiast w 2014 r. świadczenia rodzinne pobierało 5 obywateli Turcji, którym wypłacono 39 świadczeń na łączną kwotę 9079 zł.

2003 r. o świadczeniach rodzinnych,¹⁴⁾ wynoszących ogółem (bez kosztów obsługi): 7 562,5 mln zł w roku 2014,¹⁵⁾ 8 065,9 mln zł w roku 2015,¹⁶⁾ i 9 751,7 mln zł w roku 2016.¹⁷⁾

Oczywiście skutki finansowe w zakresie świadczeń rodzinnych, wynikające z realizacji Umowy, będą zabezpieczone w ramach limitu środków zaplanowanych w ustawie budżetowej na ten cel.

Ponadto z uwagi na to, że przychody Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz Funduszu Emerytalno-Rentowego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, z których środków finansowane są wypłaty świadczeń, pochodzą również z dotacji budżetu państwa (w przypadku Funduszu Emerytalno-Rentowego dotacja z budżetu państwa stanowi główne źródło jego przychodów), należy zauważyć, że wejście w życie Umowy może potencjalnie spowodować wzrost kwoty dotacji budżetowej. Wyliczenie ewentualnych skutków finansowych w tym zakresie nie jest jednak możliwe wskutek braku niezbędnych danych.

- *skutki dla jednostek samorządu terytorialnego*

Żadne świadczenia objęte zakresem przedmiotowym Umowy nie są finansowane ze środków jednostek samorządu terytorialnego. Dlatego też można stwierdzić, że wejście w życie polsko-tureckiej Umowy o zabezpieczeniu społecznym nie będzie miało wpływu na finanse jednostek samorządu terytorialnego.

- *skutki dla funduszy ubezpieczeniowych*

Zakres przedmiotowy Umowy oznacza, że skutki wejścia jej w życie będą obciążały głównie fundusze ubezpieczeniowe, tj.: Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Emerytalno-Rentowy Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz Fundusz

---

¹⁴⁾ Dz. U. z 2017 r. poz. 1952.

¹⁵⁾ Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej „Informacja o realizacji świadczeń rodzinnych w 2014 r.” Warszawa, czerwiec 2015 r.

¹⁶⁾ Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Informacja o realizacji świadczeń rodzinnych w 2015 r.”, Warszawa, czerwiec 2016 r.

¹⁷⁾ Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Informacja o realizacji świadczeń rodzinnych w 2016 r.”, Warszawa, wrzesień 2017 r.

Pracy. Wpływ regulacji polsko-tureckiej Umowy na dochody i wydatki tych Funduszy jest trudny do oszacowania. Należy tu jednak zwrócić uwagę na następujące czynniki:

- wejście w życie Umowy nie spowoduje wzrostu wydatków funduszy ubezpieczeniowych w odniesieniu do osób objętych tzw. „nowym systemem emerytalnym”. W przypadku tej grupy osób, uzyskanie prawa do świadczeń nie jest uzależnione od osiągnięcia określonego stażu ubezpieczeniowego, nie będzie zatem potrzeby sumowania okresów ubezpieczenia przebytych w Turcji, w celu uzyskania prawa do polskiej emerytury. Wejście w życie Umowy nie wpłynie na zwiększenie grupy osób uprawnionych do polskich świadczeń, a wypłata świadczeń za okresy przebyte wyłącznie w Polsce będzie stanowiła realizację wcześniejszych zobowiązań wynikających z faktu pobierania składek na ubezpieczenia społeczne,
- wejście w życie Umowy spowoduje wzrost kosztów wypłaty świadczeń należnych z polskiego systemu zabezpieczenia społecznego, do których prawo – bez wejścia w życie Umowy – nigdy by nie powstało. Kwestia ta dotyczy osób objętych tzw. „starym systemem emerytalnym”, które posiadają okresy ubezpieczenia przebyte w Polsce, ale w wymiarze zbyt krótkim dla przyznania prawa do polskich świadczeń długoterminowych (emerytur, rent). Po wejściu w życie Umowy i zastosowaniu zasady sumowania okresów część z tych osób uzyska prawo do polskich świadczeń emerytalno-rentowych. Jednakże liczba osób, posiadających polskie i tureckie okresy ubezpieczenia, która po ich zsumowaniu uzyska prawo do polskich świadczeń z zabezpieczenia społecznego, nie jest znana. Co za tym idzie, wydatki związane z przyznaniem prawa do tych świadczeń także trudno jest przewidzieć. Biorąc jednak pod uwagę, że polska instytucja ubezpieczeniowa będzie wypłacała świadczenia wyłącznie za okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z polskim ustawodawstwem, a potencjalna grupa osób, do której mogłaby mieć zastosowanie zasada sumowania okresów nie będzie duża, należy przypuszczać, że wydatki te nie będą stanowiły istotnego obciążenia dla funduszy ubezpieczeniowych,
- wejście w życie Umowy może spowodować wzrost kosztów transferu świadczeń do miejsca zamieszkania osoby do nich uprawnionej, zamieszkałej na terytorium drugiej Umawiającej się Strony. Jednakże wydatki z tytułu transferu polskich świadczeń emerytalno-rentowych oraz świadczeń chorobowych do Turcji nie powinny być traktowane jako dodatkowy koszt funduszy ubezpieczeniowych, gdyż są one

realizacją wcześniejszych zobowiązań wynikających z pobierania składek na ubezpieczenia społeczne,

- wejście w życie Umowy może spowodować pewien wzrost wydatków Funduszu Pracy na finansowanie zasiłków z tytułu bezrobocia. Biorąc pod uwagę, że w 2016 r. 672 obywatele Turcji otrzymało pozwolenie na pracę w Polsce, a planowana stopa bezrobocia na koniec 2017 r. wynosi 7,2% można przyjąć, że liczba osób mogących otrzymać w Polsce zasiłek dla bezrobotnych na mocy Umowy to 49. Przy założeniu, że średnia miesięczna kwota zasiłku dla bezrobotnych w 2017 r. (wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne), przez pierwsze 3 miesiące to 1059,82 zł, a przez kolejne 3 miesiące to 832,20 zł, należy przyjąć, że koszt wypłaty zasiłków może wynieść od 278,1 tys. zł (w przypadku pobierania zasiłków przez okres 6 miesięcy) do 522,8 tys. zł (w przypadku pobierania zasiłków przez okres 12 miesięcy).¹⁸⁾ Szacunki te nie stanowią zagrożenia dla płynności Funduszu Pracy i nie będą podstawą do ubiegania się o dodatkowe środki.¹⁹⁾ Wydatki związane z finansowaniem zasiłków dla bezrobotnych, otrzymywanych przez obywateli Turcji, będą mieściły się w ramach wydatków ujętych w planie finansowym Funduszu Pracy,
- wejście w życie Umowy może przyczynić się do wzrostu poziomu składek wpłacanych do polskiego systemu, a co za tym idzie zwiększenia bieżących dochodów funduszy ubezpieczeniowych. Liczba wydanych zezwoleń na pracę dla obywateli Turcji w latach 2009–2016 wynosiła odpowiednio: 1422 (4,85% ogółem wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemca w Polsce), 1468 (4,00%), 1187 (2,91%), 1063 (2,72%), 967 (2,47%), 689 (1,58%), 550 (0,84%), 672 (0,53%). W I połowie 2017 r. wydano 618 zezwoleń na pracę dla obywateli Turcji, co stanowi 0,57% ogółu.²⁰⁾ Z danych ZUS dotyczących liczby ubezpieczonych wynika, że liczba obywateli Turcji zgłoszonych do ubezpieczenia na dzień 30 września 2017 r.

---

¹⁸⁾ Ocena skutków finansowych dla Funduszu Pracy opracowana przez Departament Funduszy Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (pismo z dnia 21 listopada 2017 r.).

¹⁹⁾ Opinia Departamentu Funduszy Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 listopada 2017 r.

²⁰⁾ Choć liczba wydanych zezwoleń na pracę dla obywateli Turcji pozostaje na relatywnie niskim poziomie, to Turcja wciąż znajduje się wśród państw dla obywateli których wydaje się najwięcej zezwoleń na pracę (w 2013 r. było to szóste miejsce, w 2014 r. – ósme, w 2015 r. i 2016 r. – jedenaste). Zmniejszenie się udziału poszczególnych państw w strukturze zezwoleń na pracę wynika m.in. z dynamicznie zwiększającego się udziału obywateli Ukrainy (od 30% w 2008 r. do 85% w I połowie 2017 r.). Najwięcej zezwoleń na pracę obywateli Turcji wydaje się w ramach sekcji PKD: działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (ponad 1/3), handel hurtowy i detaliczny oraz budownictwo.

wyniosła 2787 (0,66% ogółu zgłoszonych do ubezpieczenia, którzy podali obywatelstwo inne niż polskie).

Oczywiście rozważania na temat wpływu regulacji polsko-tureckiej Umowy na dochody i wydatki funduszy ubezpieczeniowych zostały oparte na założeniach, które w rzeczywistości nie muszą przybrać zakładanych wielkości. Można jednak przyjąć, że nawet przy pewnych odchyleniach od przyjętych założeń związanie się polsko-turecką Umową nie spowoduje istotnych kosztów dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Funduszu Emerytalno-Rentowego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz Funduszu Pracy, a zadania wynikające z Umowy będą realizowane w ramach przewidzianych corocznie w ustawie budżetowej limitów wydatków, bez angażowania dodatkowych środków budżetu państwa ponad limit dysponenta.

Warto też zauważyć, że z uwagi na procedurę obowiązującą w zakresie ratyfikacji i wejścia w życie tego typu umowy, skutki finansowe związania się polsko-turecką Umową, będą mogły stanowić obciążenie prawdopodobnie nie wcześniej niż w IV kwartale 2018 r. lub z początkiem 2019 r.

Szacunki po Stronie tureckiej nie są znane.

4. Tryb związania Rzeczypospolitej Polskiej Umową

Biorąc pod uwagę postanowienia art. 89 ust. 1 pkt 5 Konstytucji RP, polsko-turecka Umowa o zabezpieczeniu społecznym będzie miała rangę ratyfikowanej umowy międzynarodowej, przy czym ratyfikacja nastąpi za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie (tzw. duża ratyfikacja). Umowa zawiera postanowienia dotyczące zabezpieczenia społecznego, które w polskim porządku prawnym stanowią materię regulowaną ustawowo. Niektóre z jej artykułów przewidują ponadto rozwiązania odbiegające od tych zawartych w ustawodawstwie polskim. Dotyczy to m.in. możliwości sumowania polskich i tureckich okresów ubezpieczenia, w celu przyznania prawa do świadczeń i ustalenia ich wysokości oraz możliwości dokonywania transferu (eksportu) świadczeń należnych osobom uprawnionym, mającym miejsce zamieszkania na terytorium drugiej Strony Umowy.

Związanie Rzeczypospolitej Polskiej Umową nastąpi zatem w trybie określonym w art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 14 kwietnia 2000 r. o umowach międzynarodowych²¹⁾.

---

²¹⁾ Dz. U. poz. 443, z późn. zm.

Umowa zostanie zawarta na czas nieokreślony (art. 30 ust. 1 Umowy).

a) podmioty prawa krajowego, których dotyczy Umowa

Umowa będzie miała zastosowanie do pracowników, osób pracujących na własny rachunek (w tym, rolników i domowników), ubezpieczonych każdej ze Stron, członków ich rodzin oraz osób wywodzących swoje prawa od tych ubezpieczonych. Postanowienia Umowy będą miały znaczenie dla osób fizycznych w zakresie uzyskiwania prawa do świadczeń pieniężnych z tytułu choroby i macierzyństwa, z tytułu starości, niezdolności do pracy, śmierci żywiciela rodziny, wypadków przy pracy i chorób zawodowych, zasiłków dla bezrobotnych, świadczeń rodzinnych, a także w zakresie obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne.

Umowa nie dotyczy bezpośrednio osób prawnych, ale rozwiązania w niej przyjęte mogą przyczynić się do poprawy sytuacji polskich osób prawnych prowadzących działalność na terytorium Turcji, szczególnie przez eliminację podwójnego opłacania składek na ubezpieczenie społeczne. Postanowienia Umowy będą sprzyjały współpracy gospodarczej, jak też ułatwią swobodny przepływ osób.

b) sposób, w jaki Umowa dotyczy spraw uregulowanych w prawie wewnętrznym

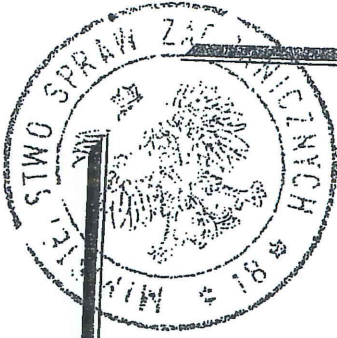
Postanowienia Umowy odnoszą się do spraw uregulowanych w następujących ustawach:

- 1) ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778);
- 2) ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1383, z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 870, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2017 r. poz. 2336);
- 5) ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1773, z późn. zm.);
- 6) ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2017 r. poz. 1065, z późn. zm.);

- 7) ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2017 r. poz. 1368) oraz
- 8) ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1952).

c) środki prawne jakie powinny zostać przyjęte w celu wykonania Umowy

Wejście w życie Umowy nie pociągnie za sobą konieczności dokonywania zmian w polskim ustawodawstwie wewnętrznym. Wymogiem niezbędnym, zgodnie z art. 19 ust. 2 pkt 1 Umowy, jest jedynie zawarcie przez obie Strony Porozumienia Administracyjnego (wykonawczego) w sprawie stosowania Umowy. Porozumienie Administracyjne zostało podpisane w Warszawie, w dniu 17 października 2017 r. i wejdzie w życie wraz z wejściem w życie Umowy.

U M O W A
M I Ę D Z Y
R Z E C Z A P O S P O L I T ą P O L S K ą
A . . .
R E P U B L I K ą T U R C J I
O Z A B E Z P I E C Z E N I U S P O Ł E C Z N Y M

RZECZPOSPOLITA POLSKA I REPUBLIKA TURCJI, (zwane dalej „Umawiającymi się Stronami”) kierując się wolą uregulowania wzajemnych stosunków w dziedzinie zabezpieczenia społecznego uzgodniły, co następuje:

CZĘŚĆ I POSTANOWIENIA OGÓLNE

Artykuł 1 Definicje

1. W niniejszej Umowie poniższe pojęcia oznaczają:

- (1) „ustawodawstwo” – ustawy i inne przepisy prawne dotyczące zabezpieczenia społecznego, o których mowa w artykule 2 niniejszej Umowy;
- (2) „władza właściwa”:
  - 1) w Republice Turcji – ministerstwo pracy i zabezpieczenia społecznego,
  - 2) w Rzeczypospolitej Polskiej – ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego;
- (3) „instytucja właściwa” – instytucję odpowiedzialną za stosowanie ustawodawstwa;
- (4) „instytucja łącznikowa” – instytucję zapewniającą koordynację i wymianę informacji między instytucjami każdej z Umawiających się Stron, uczestniczącą w stosowaniu niniejszej Umowy, jak również w informowaniu zainteresowanych odnośnie praw i obowiązków z niej wynikających;
- (5) „zamieszkanie” – miejsce stałego pobytu;
- (6) „pobyt” – miejsce czasowego pobytu;
- (7) „świadczenia” – emerytury, renty i inne świadczenia pieniężne przewidziane przez ustawodawstwo Umawiającej się Strony, w tym wszelkie dodatki i podwyżki dotyczące tych emerytur, rent i innych świadczeń pieniężnych;
- (8) „okres ubezpieczenia” – okresy składowe, okresy zatrudnienia lub pracy na własny rachunek oraz okresy z nimi zrównane, zgodnie z ustawodawstwem Umawiającej się Strony;
- (9) „ubezpieczony” – osobę, która jest lub była ubezpieczona zgodnie z ustawodawstwem;
- (10) „członek rodziny” – osobę określaną jako członek rodziny przez ustawodawstwo stosowane przez instytucję właściwą.

2. Inne pojęcia nie zdefiniowane w niniejszej Umowie mają znaczenie, jakie im nadało ustawodawstwo każdej z Umawiających się Stron.

Artykuł 2 Zakres przedmiotowy

1. Niniejszą Umowę stosuje się do ustawodawstwa dotyczącego:

(1) w odniesieniu do Republiki Turcji:

- 1) ubezpieczeń z tytułu inwalidztwa, starości, śmierci, wypadków przy pracy i chorób zawodowych, bezrobocia oraz, w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego, ubezpieczeń z tytułu choroby i macierzyństwa dla osób zatrudnionych przez jednego lub więcej pracodawców na podstawie stosunku pracy,
- 2) ubezpieczeń z tytułu inwalidztwa, starości, śmierci, wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz, w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego, ubezpieczeń z tytułu choroby i macierzyństwa dla osób pracujących na własny rachunek, nie związanych umową o pracę,
- 3) ubezpieczeń z tytułu inwalidztwa, starości, śmierci oraz, w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego, ubezpieczeń z tytułu choroby i macierzyństwa dla urzędników państwowych,
- 4) ubezpieczeń z tytułu inwalidztwa, starości, śmierci, wypadków przy pracy i chorób zawodowych, bezrobocia oraz, w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego, ubezpieczeń z tytułu choroby i macierzyństwa dla osób pracujących w funduszach, określonych przepisami przejściowymi artykułu 20 ustawy o ubezpieczeniu społecznym nr 506;

(2) w odniesieniu do Rzeczypospolitej Polskiej, obowiązkowego ubezpieczenia i następujących świadczeń z zabezpieczenia społecznego:

- 1) zasiłków dla bezrobotnych,
- 2) świadczeń rodzinnych, oprócz jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka;

oraz z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia społecznego rolników:

- 3) świadczeń z tytułu choroby i macierzyństwa,
- 4) emerytur, rent z tytułu niezdolności do pracy oraz rent rodzinnych,
- 5) świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych,
- 6) zasiłków pogrzebowych.

2. Niniejszą Umowę stosuje się również do ustawodawstwa, które zmienia, uzupełnia lub kodyfikuje ustawodawstwo wymienione w ustępie 1.

Artykuł 3 **Zakres podmiotowy**

Niniejszą Umowę stosuje się do:

- (1) osób, które podlegają lub podlegały ustawodawstwu jednej lub każdej z Umawiających się Stron;
- (2) członków rodziny lub innych osób, w takim zakresie, w jakim ich prawa pochodzą od praw osób, o których mowa w punkcie 1

Artykuł 4 **Równe traktowanie**

Jeżeli niniejsza Umowa nie stanowi inaczej, osoby, o których mowa w artykule 3, które zamieszkują na terytorium Umawiającej się Strony, podlegają ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony i są uprawnione do świadczeń przewidzianych przez to ustawodawstwo na równi z obywatelami tej Umawiającej się Strony.

Artykuł 5 **Transfer świadczeń**

1. Jeżeli niniejsza Umowa nie stanowi inaczej, świadczenia nabyte zgodnie z ustawodawstwem jednej Umawiającej się Strony, nie mogą być zmniejszane, zmieniane, zawieszane ani wstrzymywane z tego powodu, że osoba uprawniona zamieszkuje na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.
2. Postanowień ustępu 1 nie stosuje się:
  - (1) w Republice Turcji do zasiłków dla bezrobotnych;
  - (2) w Rzeczypospolitej Polskiej do zasiłków dla bezrobotnych, świadczeń rodzinnych, oraz świadczeń przyznawanych w szczególnym trybie lub w drodze wyjątku.

CZĘŚĆ II USTAWODAWSTWO WŁAŚCIWE

Artykuł 6 Zasady ogólne

Jeżeli niniejsza Umowa nie stanowi inaczej:

- (1) pracownik zatrudniony na terytorium Umawiającej się Strony podlega, w odniesieniu do tego zatrudnienia, wyłącznie ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony;
- (2) osoba pracująca na własny rachunek na terytorium Umawiającej się Strony podlega wyłącznie ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony, nawet jeżeli zamieszkuje na terytorium drugiej Umawiającej się Strony;
- (3) urzędnicy państwowi i osoby z nimi zrównane każdej z Umawiającej się Stron podlegają ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony, której administracja ich zatrudnia.

Artykuł 7 Zasady szczególne

1. W odniesieniu do zasad określonych w artykule 6 ustanawia się następujące zasady szczególne:

- (1) pracownik zatrudniony przez pracodawcę, którego siedziba znajduje się na terytorium jednej Umawiającej się Strony, delegowany przez tego pracodawcę na terytorium drugiej Umawiającej się Strony w celu wykonywania pracy o charakterze przejściowym na rzecz tego pracodawcy, podlega ustawodawstwu pierwszej Umawiającej się Strony przez okres delegowania, nie dłużej jednak niż 24 miesiące. Okres ten może zostać przedłużony do 60 miesięcy, po uprzednim wyrażeniu zgody przez władzę właściwą drugiej Umawiającej się Strony lub instytucję upoważnioną przez tę władzę;
- (2) osoba pracująca na własny rachunek na terytorium jednej Umawiającej się Strony, która przenosi się na terytorium drugiej Umawiającej się Strony w celu czasowego wykonywania swojej pracy, nadal podlega ustawodawstwu pierwszej Umawiającej się Strony przez okres wykonywania tej pracy, nie dłużej jednak niż 24 miesiące;
- (3) pracownik wchodzący w skład podróżującego personelu przedsiębiorstwa dokonującego na własny lub na cudzy rachunek międzynarodowych przewozów osób lub towarów koleją, drogą lądową, powietrzną lub rzeczną, podlega ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium ma siedzibę przedsiębiorstwo;

- (4) pracownik wykonujący pracę na pokładzie statku podlega ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony, pod której banderą statek pływa; jeżeli jednak ten pracownik jest wynagradzany za tę pracę przez przedsiębiorstwo lub osobę mającą siedzibę na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, podlega ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony, jeżeli zamieszkuje na jej terytorium;
  - (5) członkowie personelu misji dyplomatycznych oraz urzędów konsularnych podlegają postanowieniom Konwencji Wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych z dnia 18 kwietnia 1961 roku oraz Konwencji Wiedeńskiej o stosunkach konsularnych z dnia 24 kwietnia 1963 roku;
  - (6) członkowie personelu administracyjnego, technicznego oraz pomocniczego misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych każdej z Umawiających się Stron delegowani na terytorium drugiej Umawiającej się Strony podlegają ustawodawstwu Umawiającej się Strony, delegującej.
2. Władze właściwe Umawiających się Stron lub instytucje przez nie wyznaczone mogą, za obopólną zgodą, ustanowić inne wyjątki lub zmienić te, które zostały przewidziane w ustępie 1.

CZEŚĆ III

PRZEPISY SZCZEGÓLNE DOTYCZĄCE RÓŻNYCH KATEGORII ŚWIADCZEŃ

ROZDZIAŁ 1

Zasiłki dla bezrobotnych

Artykuł 8

Ustalanie prawa

1. Okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z ustawodawstwem jednej z Umawiających się Stron, są uwzględniane, jeżeli jest to niezbędne, przy ustalaniu prawa do zasiłków dla bezrobotnych zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony, jeżeli osoba zainteresowana posiada okresy ubezpieczenia przebyte bezpośrednio przed utratą pracy zgodnie z ustawodawstwem tej Umawiającej się Strony.
2. Okres otrzymywania zasiłku podlega skróceniu o okres, w którym bezrobotny otrzymywał zasiłek dla bezrobotnych na terytorium drugiej Umawiającej się Strony w okresie ostatnich 12 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o zasiłek.
3. Wysokość, okres i sposób wypłaty zasiłku ustala się zgodnie z ustawodawstwem stosowanym przez instytucję właściwą.

ROZDZIAŁ 2

Świadczenia rodzinne

Artykuł 9

Ustalanie prawa

1. Prawo do świadczeń rodzinnych zgodnie z niniejszą Umową, ustalają i wypłacają instytucje właściwe każdej z Umawiających się Stron zgodnie ze stosowanym przez nie ustawodawstwem.
2. Jeżeli prawo do świadczeń rodzinnych przysługuje zgodnie z ustawodawstwem obu Umawiających się Stron, są one wypłacane tylko przez instytucję właściwą tej Umawiającej się Strony, na której terytorium osoba uprawniona do tych świadczeń wraz z dziećmi zamieszkuje.

ROZDZIAŁ 3

Świadczenia z tytułu choroby i macierzyństwa

Artykuł 10

Sumowanie okresów ubezpieczenia

Jeżeli ustawodawstwo jednej Umawiającej się Strony uzależnia nabycie, zachowanie lub przywrócenie prawa do świadczeń z tytułu choroby i macierzyństwa od przebycia okresów ubezpieczenia, to instytucja właściwa tej Umawiającej się Strony uwzględni, w niezbędnym zakresie, okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony, tak jakby były okresami ubezpieczenia przebytymi zgodnie ze stosowanym przez nią ustawodawstwem, jeżeli okresy te się nie pokrywają.

Artykuł 11

Świadczenia

1. Świadczenia z tytułu choroby i macierzyństwa są wypłacane bezpośrednio przez instytucję właściwą tej Umawiającej się Strony, której ustawodawstwu podlegał ubezpieczony w chwili nabycia prawa do tych świadczeń nawet, jeżeli ubezpieczony przebywa na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.
2. Świadczenia z tytułu choroby i macierzyństwa są wypłacane bezpośrednio osobie uprawnionej przez instytucję właściwą, zgodnie z artykułem 25 niniejszej Umowy.

ROZDZIAŁ 4 **Emerytury i renty**

Artykuł 12 **Sumowanie okresów ubezpieczenia**

1. Jeżeli ustawodawstwo jednej z Umawiających się Stron uzależnia nabycie, zachowanie lub przywrócenie prawa do emerytury lub renty od przebycia określonego okresu ubezpieczenia, instytucja właściwa tej Umawiającej się Strony uwzględnia, jeżeli to konieczne, okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony tak, jakby zostały przebyte zgodnie ze stosowanym przez nią ustawodawstwem, pod warunkiem że okresy te się nie pokrywają.
2. Jeżeli ustawodawstwo jednej z Umawiających się Stron uzależnia nabycie prawa do emerytury lub renty od przebycia określonego okresu ubezpieczenia w zawodzie objętym ubezpieczeniem w systemie specjalnym lub od wykonywania określonego zatrudnienia, to okresy ubezpieczenia przebyte w tym zawodzie lub w tym zatrudnieniu zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony są uwzględniane przy ustalaniu prawa do tych świadczeń.
3. Jeżeli po uwzględnieniu okresów, o których mowa w ustępie 1, ubezpieczony nie nabywa prawa do emerytury lub renty, instytucja właściwa Umawiającej się Strony uwzględnia okres ubezpieczenia przebyty w państwie trzecim, z którym obie Umawiające się Strony są związane umową przewidującą sumowanie okresów ubezpieczenia.

Artykuł 13 **Okresy ubezpieczenia krótsze niż 12 miesięcy**

1. Jeżeli okres ubezpieczenia, przebyty zgodnie z ustawodawstwem jednej Umawiającej się Strony jest krótszy niż 12 miesięcy i na jego podstawie nie powstaje prawo do świadczenia, instytucja właściwa tej Umawiającej się Strony nie jest zobowiązana do przyznania świadczenia za ten okres.
2. Nie naruszając postanowień ustępu 1, okresy ubezpieczenia krótsze niż 12 miesięcy, przebyte zgodnie z ustawodawstwem każdej z Umawiających się Stron, są uwzględniane przez instytucję właściwą tej Umawiającej się Strony, w której po zsumowaniu tych okresów powstanie prawo do świadczenia.

Artykuł 14 **Prawo do emerytury lub renty**

1. Jeżeli zgodnie z ustawodawstwem Umawiającej się Strony prawo do emerytury lub renty powstaje bez uwzględnienia okresów ubezpieczenia przebytych zgodnie z

ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony, to instytucja właściwa ustala prawo do emerytury lub renty i oblicza jej wysokość tylko na podstawie okresów ubezpieczenia przebytych zgodnie z ustawodawstwem pierwszej Umawiającej się Strony, chyba że wysokość emerytury lub renty obliczonej zgodnie z postanowieniami ustępu 2 będzie korzystniejsza dla osoby uprawnionej.

2. Jeżeli zgodnie z ustawodawstwem Umawiającej się Strony prawo do emerytury lub renty powstaje po zastosowaniu postanowień artykułu 12 niniejszej Umowy, to instytucja właściwa;
  - (1) ustala teoretyczną kwotę emerytury lub renty, jaka przysługiwałaby w przypadku, gdyby wszystkie okresy ubezpieczenia zostały przebyte zgodnie z ustawodawstwem, które stosuje;
  - (2) na podstawie teoretycznej kwoty emerytury lub renty, o której mowa w punkcie 1, ustala rzeczywistą kwotę emerytury lub renty w oparciu o proporcję okresów ubezpieczenia przebytych zgodnie z ustawodawstwem, które stosuje, do sumy wszystkich okresów ubezpieczenia przebytych zgodnie z ustawodawstwem obu Umawiających się Stron i, jeżeli było to konieczne, zgodnie z ustawodawstwem państwa trzeciego.
3. Jeżeli ustawodawstwo jednej z Umawiających się Stron uzależnia przyznanie emerytury lub renty od warunku podlegania pracownika lub osoby pracującej na własny rachunek temu ustawodawstwu w momencie, w którym miało miejsce zdarzenie powodujące nabycie prawa do emerytury lub renty, warunek ten uważa się za spełniony, jeżeli pracownik lub osoba pracująca na własny rachunek podlegały w tym momencie ubezpieczeniu, zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony.
4. Przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury lub renty instytucja właściwa każdej z Umawiających się Stron uwzględnia wyłącznie uzyskane wynagrodzenie oraz odprowadzone składki zgodnie ze stosowanym przez nią ustawodawstwem.

ROZDZIAŁ 5

Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych

Artykuł 15

Prawo do świadczeń

1. Prawo do świadczeń z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej ustala się zgodnie z ustawodawstwem, które miało zastosowanie w chwili zaistnienia wypadku albo w czasie wykonywania pracy, w wyniku której powstała choroba zawodowa.
2. W przypadku świadczeń z tytułu czasowej niezdolności do pracy stosuje się odpowiednio artykuł 11 niniejszej Umowy.

Artykuł 16 Choroba zawodowa

1. Jeżeli przyznanie świadczeń z tytułu choroby zawodowej zgodnie z ustawodawstwem jednej Umawiającej się Strony jest uzależnione od stwierdzenia choroby zawodowej po raz pierwszy na terytorium tej Umawiającej się Strony, warunek ten uważa się za spełniony, nawet jeżeli choroba ta została stwierdzona po raz pierwszy na terytorium drugiej Umawiającej się Strony.
2. Jeżeli prawo do świadczeń z tytułu choroby zawodowej zgodnie z ustawodawstwem jednej Umawiającej się Strony jest uzależnione od określonego czasu wykonywania pracy, która chorobę spowodowała, instytucja właściwa tej Umawiającej się Strony uwzględnia także okres wykonywania tego samego rodzaju pracy zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony.
3. Jeżeli praca powodująca powstanie choroby zawodowej była wykonywana na terytoriach obu Umawiających się Stron świadczenia z tytułu tej choroby są przyznawane wyłącznie zgodnie z ustawodawstwem tej Umawiającej się Strony, na której terytorium praca ta była wykonywana ostatnio, jeżeli ubezpieczony spełnia warunki przewidziane w tym ustawodawstwie. Jeżeli zgodnie z tym ustawodawstwem nie posiada on prawa do świadczeń, prawo do świadczeń ustala się zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 17 Pogłębienie się choroby zawodowej

1. Jeżeli prawo do świadczeń z tytułu choroby zawodowej powstało zgodnie z ustawodawstwem jednej Umawiającej się Strony, instytucja właściwa tej Umawiającej się Strony ponosi odpowiedzialność za wypłatę świadczenia z tytułu pogłębienia się choroby zawodowej, nawet, jeżeli nastąpiło to w chwili, gdy osoba ta podlegała ustawodawstwu drugiej Umawiającej się Strony, jeżeli nie wykonywała tam pracy narażającej ją na chorobę zawodową.
2. W przypadku pogłębienia się choroby zawodowej u osoby otrzymującej świadczenia z tytułu choroby zawodowej zgodnie z ustawodawstwem pierwszej Umawiającej się Strony, podczas wykonywania pracy, która może spowodować chorobę zawodową na terytorium drugiej Umawiającej się Strony:
  - (1) instytucja właściwa pierwszej Umawiającej się Strony nadal wypłaca przyznane świadczenie nie uwzględniając pogłębienia się choroby zawodowej;
  - (2) instytucja właściwa drugiej Umawiającej się Strony, której ustawodawstwu podlegała osoba w czasie wykonywania pracy mogącej spowodować pogłębienie się choroby zawodowej, przyznaje świadczenie w wysokości różnicy między wysokością świadczenia, do którego ta osoba ma prawo po pogłębieniu się

choroby zawodowej, a wysokością świadczenia, które przysługiwałyby przed pogłębieniem się choroby zawodowej, zgodnie ze stosowanym przez nią ustawodawstwem.

ROZDZIAŁ 6 **Zasiłki pogrzebowe**

Artykuł 18 **Prawo do zasiłku pogrzebowego**

1. Prawo do zasiłku pogrzebowego ustala instytucja właściwa Umawiającej się Strony, której ustawodawstwo stosuje się do pracownika, osoby pracującej na własny rachunek, emeryta lub rencisty w chwili jego śmierci.
2. Jeżeli w wyniku śmierci emeryta lub rencisty, otrzymującego świadczenia na podstawie ustawodawstwa obu Umawiających się Stron, prawo do zasiłku pogrzebowego przysługuje zgodnie z ustawodawstwem każdej z Umawiających się Stron, prawo do zasiłku pogrzebowego ustala instytucja właściwa Umawiającej się Strony, na której terytorium emeryt lub rencista zamieszkiwał w chwili śmierci.
3. Jeżeli emeryt lub rencista, o którym mowa w ustępie 2, nie zamieszkiwał w chwili śmierci na terytorium żadnej z Umawiających się Stron, prawo do zasiłku pogrzebowego ustala instytucja właściwa tej Umawiającej się Strony, na której terytorium zostały przebyte ostatnie okresy ubezpieczenia.

CZEŚĆ IV **POSTANOWIENIA RÓŻNE, PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE**

ROZDZIAŁ 1 **Postanowienia różne**

Artykuł 19 **Uprawnienia władz właściwych**

1. Władze właściwe obu Umawiających się Stron określają środki administracyjne niezbędne dla stosowania niniejszej Umowy.
2. Władze właściwe:
  - (1) uzgodnią w porozumieniu administracyjnym sposoby stosowania niniejszej Umowy;
  - (2) wyznaczą instytucje łącznikowe i instytucje właściwe w celu ułatwienia bezpośredniej komunikacji między instytucjami Umawiających się Stron;

- (3) informują się wzajemnie o zmianach wprowadzanych do ustawodawstwa każdej z Umawiających się Stron, jeżeli zmiany te mają wpływ na stosowanie niniejszej Umowy.

Artykuł 20 **Pomoc administracyjna i prawna**

1. Władze właściwe, instytucje łącznikowe i instytucje właściwe Umawiających się Stron udzielają sobie wzajemnej pomocy przy wykonywaniu postanowień niniejszej Umowy w taki sposób jakby stosowały własne przepisy prawne. Pomoc ta jest bezpłatna.
2. Władze właściwe, instytucje łącznikowe i instytucje właściwe Umawiających się Stron mogą bezpośrednio kontaktować się ze sobą, jak również z każdą zainteresowaną osobą lub jej przedstawicielem prawnym.

Artykuł 21 **Składanie dokumentów**

1. Wnioski, skargi, odwołania od decyzji i oświadczenia składane władzy właściwej, instytucji łącznikowej lub instytucji właściwej jednej Umawiającej się Strony są uważane za złożone w tym samym terminie władzy właściwej, instytucji łącznikowej lub instytucji właściwej drugiej Umawiającej się Strony.
2. Wniosek o przyznanie świadczeń zgodnie z ustawodawstwem jednej Umawiającej się Strony jest uważany za wniosek o przyznanie odpowiednich świadczeń zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony, chyba że wnioskodawca wystąpi o odroczenie ustalenia prawa do emerytury zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 22 **Zwolnienie z opłat i z uwierzytelniania dokumentów**

1. Jeżeli ustawodawstwo jednej Umawiającej się Strony przewiduje całkowite lub częściowe zwolnienie od opłat, zaświadczeń lub innych dokumentów, składanych zgodnie z ustawodawstwem tej Umawiającej się Strony, zwolnienie to ma zastosowanie do wszelkich zaświadczeń lub innych dokumentów składanych zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony w celu stosowania niniejszej Umowy.
2. Umawiające się Strony wzajemnie uznają wszystkie dokumenty lub zaświadczenia dowolnego rodzaju, niezbędne w celu stosowania niniejszej Umowy, tak jakby zostały one wystawione przez stosowne władze. Dokumenty i zaświadczenia nie wymagają uwierzytelnienia przez władze dyplomatyczne i konsularne.

3. Kopie dokumentów poświadczane za zgodność z oryginałem przez instytucję właściwą jednej Umawiającej się Strony są akceptowane jako kopie zgodne z oryginałem przez instytucję właściwą drugiej Umawiającej się Strony, bez dalszego uwierzytelniania.

Artykuł 23 **Badania lekarskie**

1. Badania lekarskie osób zamieszkałych lub przebywających na terytorium drugiej Umawiającej się Strony przeprowadza instytucja miejsca zamieszkania lub pobytu na wniosek i na koszt instytucji właściwej.
2. Koszty badań lekarskich nie są zwracane, jeżeli są one wykonywane dla instytucji obu Umawiających się Stron.

Artykuł 24 **Ochrona danych osobowych**

1. Władze właściwe, instytucje łącznikowe i instytucje właściwe każdej z Umawiających się Stron mogą przekazać sobie wszelkie dane osobowe niezbędne do stosowania niniejszej Umowy.
2. Dane osobowe przekazane władzy właściwej, instytucji łącznikowej i instytucji właściwej jednej z Umawiających się Stron, w ramach stosowania niniejszej Umowy, mogą być wykorzystywane tylko w celu stosowania niniejszej Umowy.
3. Dla celów stosowania niniejszego artykułu, wyrażenie „przepisy prawne” oznacza przepisy dotyczące ochrony danych osobowych w prawie wewnętrznym każdej z Umawiających się Stron.
4. Wszelkie informacje umożliwiające identyfikację osoby fizycznej stanowią dane osobowe. Dane osobowe podlegają ochronie przez przepisy prawne.
5. Dane osobowe przekazane, w związku ze stosowaniem niniejszej Umowy, władzy właściwej, instytucji łącznikowej i instytucji właściwej jednej z Umawiających się Stron mogą zostać przekazane innej instytucji tej Umawiającej się Strony tylko dla stosowania niniejszej Umowy.
6. Władze właściwe, instytucje łącznikowe, instytucje właściwe i inne instytucje każdej z Umawiających się Stron gwarantują w trakcie przekazywania danych, o których mowa w ustępie 1, stosowanie środków zapewniających ochronę tych danych.
7. Władza właściwa, instytucja łącznikowa, instytucja właściwa i inna instytucja Umawiającej się Strony, której przekazano dane, o których mowa w ustępie 1, chroni je przed nieuprawnionym dostępem, zmianami i przekazywaniem.

8. Władza właściwa, instytucja łącznikowa, instytucja właściwa i inna instytucja Umawiającej się Strony, której przekazano dane osobowe, o których mowa w ustępie 1, podejmuje niezbędne środki, aby dane te były aktualne, pełne i dokładne dla realizacji celów, dla których je zgromadzono. W miarę potrzeby, dane te są korygowane, a dane zgromadzone lub przechowywane w sposób nieuprawniony w świetle stosowanych przepisów prawnych są niszczone. Na wniosek niszczone są również dane, których przekazanie jest zabronione na mocy przepisów prawnych Umawiającej się Strony, która je przekazała.
9. Z zastrzeżeniem przepisów prawnych Umawiającej się Strony, dane uzyskane przez Umawiającą się Stronę w związku ze stosowaniem niniejszej Umowy, zostają zniszczone po osiągnięciu celów, dla których je zgromadzono lub wykorzystano. Władze właściwe, instytucje łącznikowe, instytucje właściwe i inne instytucje każdej z Umawiających się Stron stosują bezpieczne środki umożliwiające całkowite zniszczenie danych i zapewniają ochronę danych osobowych przeznaczonych do zniszczenia.
10. Na wniosek zgłoszony władzy właściwej, instytucji łącznikowej i instytucji właściwej Umawiającej się Strony, osoba zainteresowana ma prawo zostać poinformowana o przekazaniu danych osobowych, o których mowa w ustępie 1. Osoba zainteresowana może również uzyskać dostęp do danych osobowych jej dotyczących i dokonać ich korekty, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych przez przepisy prawne Umawiającej się Strony, na której terytorium znajdują się te dane.
11. Władze właściwe Umawiających się Stron lub instytucje przez nie upoważnione informują się wzajemnie o wszelkich zmianach w przepisach prawnych dotyczących ochrony danych osobowych, jeżeli zmiany te mają wpływ na stosowanie niniejszej Umowy.

Artykuł 25 **Wyplata świadczeń**

Instytucja właściwa każdej z Umawiających się Stron wypłaca świadczenia na mocy niniejszej Umowy bezpośrednio osobom uprawnionym, które mają miejsce zamieszkania na terytorium drugiej Umawiającej się Strony w walucie urzędowej swojego państwa, a w przypadku braku wymieniałości tej waluty w innej walucie swobodnie wymienialnej.

Artykuł 26 **Język komunikacji**

1. Dla stosowania niniejszej Umowy władze właściwe, instytucje łącznikowe i instytucje właściwe Umawiających się Stron kontaktują się między sobą w języku urzędowym każdej z Umawiających się Stron.
2. Wniosek, skarga, odwołanie, oświadczenie lub inny dokument nie zostanie odrzucony na tej podstawie, że jest sporządzony w języku urzędowym drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 27
Rozwiązywanie sporów

Władze właściwe rozstrzygają w drodze negocjacji wszelkie spory powstałe w związku z interpretacją lub stosowaniem niniejszej Umowy.

Artykuł 28
**Układ o Stowarzyszeniu między Europejską Wspólnotą Gospodarczą
a Republiką Turcji**

Niniejsza Umowa, w zakresie jej stosowania, pozostaje bez uszczerbku dla praw i obowiązków osób ubezpieczonych, w tym tych, które są lub były legalnie zamieszkałe i zatrudnione na terytorium jednej z Umawiających się Stron, wynikających z Układu ustanawiającego Stowarzyszenie między Europejską Wspólnotą Gospodarczą a Turcją, podpisanego w Ankarze dnia 12 września 1963 roku, jego Protokołu dodatkowego, podpisanego w Brukseli dnia 23 listopada 1970 roku i Decyzji Rady Stowarzyszenia, w zakresie, w jakim są stosowane.

ROZDZIAŁ 2
Postanowienia przejściowe i końcowe

Artykuł 29
Postanowienia przejściowe

1. Niniejsza Umowa nie stanowi podstawy uznania roszczeń o wypłatę świadczeń za okres przed dniem jej wejścia w życie.
2. Okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z ustawodawstwem każdej z Umawiających się Stron przed dniem wejścia w życie niniejszej Umowy są uwzględniane przy ustalaniu prawa i wysokości świadczeń przyznawanych na mocy tej Umowy.
3. Z zastrzeżeniem postanowień ustępu 1, niniejsza Umowa odnosi się także do zdarzeń ubezpieczeniowych, które wystąpiły przed dniem jej wejścia w życie pod warunkiem, że zobowiązania z nich wynikające nie zostały uregulowane wcześniej w formie świadczeń skapitalizowanych.

Artykuł 30
Obowiązywanie i wypowiedzenie

1. Niniejsza Umowa zostaje zawarta na czas nieokreślony. Każda z Umawiających się Stron może, w drodze notyfikacji dyplomatycznej, wypowiedzieć niniejszą Umowę nie później jednak niż na sześć miesięcy przed upływem roku kalendarzowego.

2. Niniejsza Umowa traci moc z dniem 1 stycznia roku następującego bezpośrednio po roku, w którym została wypowiedziana.
3. W przypadku wypowiedzenia niniejszej Umowy wszystkie prawa nabyte na mocy jej postanowień zostają zachowane.
4. Władze właściwe uzgodnią sposób uregulowania wszelkich praw będących w trakcie nabywania na mocy tych postanowień.

Artykuł 31 Ratyfikacja i wejście w życie

1. Niniejsza Umowa podlega ratyfikacji zgodnie z krajowym ustawodawstwem każdej z Umawiających się Stron, co zostanie stwierdzone w drodze wymiany not dyplomatycznych.
2. Niniejsza Umowa wchodzi w życie pierwszego dnia trzeciego miesiąca następującego po miesiącu, w którym została otrzymana ostatnia notyfikacja dotycząca zakończenia procesu ratyfikacji Umowy.

Na dowód czego niżej podpisani, należycie do tego upoważnieni, podpisali niniejszą Umowę.

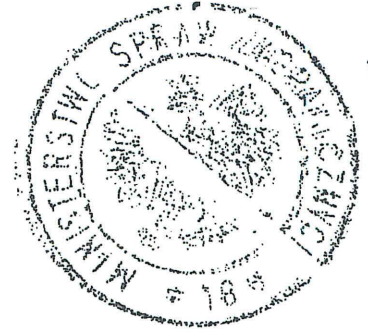
Sporządzono w Warszawie.... dnia 17 października 2017 roku, w dwóch oryginalnych egzemplarzach, każdy w językach polskim, tureckim i angielskim, przy czym każdy z tych tekstów jest równie autentyczny. W przypadku różnic w interpretacji postanowień niniejszej Umowy, rozstrzygająca jest angielska wersja językowa.

W IMIENIU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

W IMIENIU
REPUBLIKI TURCJI

Stwierdzam zgodność
fotokopii z oryginałem/~~edpisem~~

Warszawa, dnia 18.10.2017 r.

Konrad Marciniak

Zastępca Dyrektora
Departament Prawne - Traktatowy

POLONYA CUMHURİYETİ
İLE
TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ARASINDA
SOSYAL GÜVENLİK ANLAŞMASI

POLONYA CUMHURİYETİ ile TÜRKİYE CUMHURİYETİ; (bundan sonra "Akit Taraflar" olarak anılacaktır) sosyal güvenlik alanında aralarındaki ilişkileri düzenlemek amacıyla, aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

I. BÖLÜM
GENEL HÜKÜMLER

Madde 1
Tanımlar

1. Bu Anlaşmadaki terimler aşağıdaki anlamlarda kullanılmıştır:

- (1) "mevzuat" - Bu Anlaşmanın 2'nci maddesinde belirtilen sosyal güvenliğe ilişkin kanun ve diğer yasal düzenlemeler;
  - (2) "yetkili makam":
    - 1) Türkiye Cumhuriyeti'nde - Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,
    - 2) Polonya Cumhuriyeti'nde - sosyal güvenlik konularında yetkili Bakan,
  - (3) "yetkili kurum" - mevzuatın uygulanmasından sorumlu kurum;
  - (4) "irtibat kurumu" - Akit Tarafların kurumları arasında koordinasyon ve bilgi değişimini sağlayan, bu Anlaşmayı uygulayan ve aynı zamanda Anlaşmadan doğan hak ve yükümlülöklere yönelik ilgili kişileri bilgilendiren kurum;
  - (5) "ikamet" - sürekli bulunulan yer;
  - (6) "bulunma" - geçici bulunulan yer;
  - (7) "yardım" - aylık ve diğer nakdi yardımlara ilişkin her türlü ek yardım ve zamlar da dahil olmak üzere, Akit Tarafların mevzuatında öngörölen aylık ve diğer nakdi yardımlar;
  - (8) "sigortalılık süresi" - Akit Tarafların mevzuatına uygun olarak sigorta prim süreleri, istihdam edilme veya kendi adına ve hesabına çalışma süreleri ve bunlara eşdeğer süreler;
  - (9) "sigortalı" - mevzuata göre geçmişte veya halen sigortalı olan kimse;
  - (10) "aile bireyi" - yetkili kurumca uygulanan mevzuata göre aile bireyi olarak tanımlanan kimse.
2. Bu Anlaşmada tanımlanmayan diğer terimler, Akit Tarafların her birinin mevzuatında hangi anlamda kullanılmış ise, o anlamı ifade eder.

Madde 2
Maddi Uygulama Alanı

1. Bu Anlaşma;

(1) Türkiye Cumhuriyeti bakımından:

- 1) hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar açısından malullük, yaşlılık, ölüm, iş kazası ve meslek hastalıkları, işsizlik sigortaları ile genel sağlık sigortası kapsamında hastalık ve analık sigortalarını,
- 2) hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına ve hesabına çalışanlar açısından malullük, yaşlılık, ölüm, iş kazası ve meslek hastalıkları, sigortaları ve genel sağlık sigortası kapsamında hastalık ve analık sigortalarını,
- 3) devlet memurları açısından malullük, yaşlılık, ölüm ile genel sağlık sigortası kapsamında hastalık ve analık sigortalarını,
- 4) 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 20'nci maddesinde belirtilen sandıklarda çalışanlar açısından malullük, yaşlılık, ölüm, iş kazası ve meslek hastalıkları, işsizlik sigortaları ile genel sağlık sigortası kapsamında hastalık ve analık sigortalarını;

(2) Polonya Cumhuriyeti bakımından, zorunlu sigorta ve sosyal güvenlik yardımları kapsamında:

- 1) işsizlik yardımlarını,
  - 2) doğumla ilgili bir defalık yardım dışındaki aile yardımlarını,
- ve sosyal sigorta ve tarımsal alanda çalışanların sosyal sigortaları olan:
- 3) hastalık ve analık yardımlarını,
  - 4) yaşlılık, malullük ve geride kalanlar yardımlarını,
  - 5) iş kazası ve meslek hastalıklarına ilişkin yardımları,
  - 6) ölüm ödeneğini,

düzenleyen mevzuata uygulanır.

2. Bu Anlaşma; birinci fıkrada belirtilen mevzuatı değiştiren, bu mevzuata ek hükümler getiren veya düzenleyen mevzuata da uygulanır.

Madde 3
Kişisel Uygulama Alanı

Bu Anlaşma;

- (1) her iki Akit Taraf mevzuatından birine veya her ikisine evvelce tabi olmuş bulunan veya tabi olan kişilere,
- (2) aile bireylerine veya hakları birinci bentte belirtilen kişilerin haklarından doğan diğer kişilere

uygulanır.

Madde 4
Muamele Eşitliği

Bu Anlaşmada aksine bir hüküm bulunmadıkça, 3 üncü maddede belirtilen ve Akit Taraflardan birinde ikamet eden kimseler, o Akit Tarafın mevzuatına tabi olurlar ve söz konusu mevzuatın sağladığı haklardan o Akit Tarafın vatandaşları ile eşit olarak yararlanırlar.

Madde 5
Yardımların İhracı

1. Bu Anlaşmada aksine bir hüküm bulunmadıkça, Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre elde edilen yardımlar, yardıma hak kazananların diğer Akit Taraf ülkesinde ikamet etmeleri nedeniyle azaltılamaz, değiştirilemez, askıya alınmaz veya iptal edilemez.
2. Yukarıdaki birinci fıkra hükümleri;
  - (1) Türkiye Cumhuriyeti bakımından işsizlik yardımlarına,
  - (2) Polonya Cumhuriyeti bakımından işsizlik yardımlarına, aile yardımlarına ve özel veya istisnai durumlarda tahsis edilen yardımlara

uygulanmaz.

II. BÖLÜM UYGULANACAK MEVZUAT

Madde 6 Genel Kurallar

Bu Anlaşmada aksine bir hüküm bulunmadıkça;

- (1) bir Akit Taraf ülkesinde ücretli çalışanlar, bu çalışmalarını ile ilgili olarak, sadece çalıştıkları Akit Taraf mevzuatına tabi olur;
- (2) bir Akit Taraf ülkesinde kendi adına ve hesabına çalışan kişi, diğer Akit Taraf ülkesinde ikamet etse dahi, sadece o Akit Taraf ülke mevzuatına tabi olur;
- (3) Akit Taraflardan birinin devlet memurları veya onlara eşit statüdeki personeli kendilerini çalıştıran idarenin bağlı olduğu Akit Tarafın mevzuatına tabi olur.

Madde 7 Özel Kurallar

1. 6 ncı maddede belirtilen kurallara ilişkin olarak aşağıdaki özel kurallar belirlenmiştir:

- (1) İşyeri merkezi Akit Taraf ülkelerinden birinde bulunan işveren tarafından istihdam edilen ve işvereni tarafından belirli bir işin ifası için diğer Akit Taraf ülkesine geçici görevli olarak gönderilen bir ücretli çalışan, 24 ayı geçmemek koşulu ile geçici görev süresince birinci Akit Taraf mevzuatına tabi olur. Bu süre diğer Akit Taraf yetkili makamından veya bu makamca yetki verilmiş olan kurumdan onay alındıktan sonra 60 aya kadar uzatılabilir.
- (2) Akit Taraflardan birinin ülkesinde kendi adına ve hesabına çalışan bir kişi, kendi faaliyetini geçici olarak diğer Akit Taraf ülkesinde gerçekleştirmek üzere bu ülkeye gittiği takdirde, 24 ayı geçmeyecek şekilde faaliyetini gerçekleştirdiği süre boyunca birinci Akit Taraf mevzuatına tabi olur.
- (3) Kendi veya başkası hesabına demiryoluyla, karayoluyla, havayoluyla veya iç sularda uluslararası yolcu veya mal taşımacılığı yapan bir işletmenin sefer yapan personelinden olan kimse, işletmenin merkezinin bulunduğu Akit Tarafın mevzuatına tabi olur.

- (4) Akit Taraflardan birinin bayrağını taşıyan gemide çalışanlar, bu Akit Tarafın mevzuatına tabi olur; ancak çalışan kişi ücretini ikinci Akit Taraf ülkede işyeri merkezi bulunan ticari kurumdaki veya kişiden alıyorsa ve onun ülkesinde ikamet ediyorsa, bu Akit Tarafın mevzuatına tabi olur.
- (5) Diplomatik misyon ve konsolosluk görevlileri, 18 Nisan 1961 tarihli Viyana Diplomatik İlişkiler Sözleşmesi ile 24 Nisan 1963 tarihli Viyana Konsolosluk İlişkileri Sözleşmesinin hükümlerine tabidir.
- (6) Her iki Akit Tarafın, diğer Akit Taraf ülkesine gönderdiği diplomatik misyonların ve konsoloslukların idari, teknik ve yardımcı personeli, gönderen Akit Tarafın mevzuatına tabi olur.

2. Akit Tarafların yetkili makamları ya da bu makamlarca yetkili kılınan kurumlar, mutabakatla birinci fıkrada belirtilenlere istisnalar getirebilir veya bunları değiştirebilir.

III. BÖLÜM

FARKLI YARDIM KATEGORİLERİNE YÖNELİK ÖZEL HÜKÜMLER

1. KISIM İŞSİZLİK YARDIMLARI

Madde 8 Hakkın Belirlenmesi

1. Akit Taraflardan birinin mevzuatına uygun olarak tamamlanan sigortalılık süreleri, diğer Akit Tarafın mevzuatına göre işsizlik yardımları hakkının belirlenmesinde, gerektiğinde, ilgili kişi işini kaybettiği ana kadar bu Akit Tarafın mevzuatına göre sigortalılık sürelerini tamamladığı takdirde dikkate alınır.
2. İşsizlik yardımı alma süresi, yardım başvurusu yapıldığı tarihten önceki son 12 ay içinde diğer Akit Tarafın alınan işsizlik yardımı süresi kadar kısaltılır.
3. Yardımların miktarı, süresi ve ödeme şekli yetkili kurumun uyguladığı mevzuata göre belirlenir.

2. KISIM AİLE YARDIMLARI

Madde 9 Hakkın Belirlenmesi

1. Bu Anlaşma uyarınca aile yardımı hakkı, uyguladıkları mevzuata uygun olarak her iki Akit Tarafın yetkili kurumları tarafından belirlenir ve ödenir.

2. Aile yardımı hakkı her iki Akit Tarafın mevzuatından kaynaklanıyorsa, bu yardımlar, sadece yardımlara hak kazanmış olan kişinin çocuklarıyla birlikte ülkesinde ikamet ettiği Akit Tarafın yetkili kurumunca yapılır.

3. KISIM HASTALIK VE ANALIK YARDIMLARI

Madde 10 Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre hastalık ve analık yardımlarından yararlanma hakkının elde edilmesi, sürdürülmesi ve yeniden kazanılması sigortalılık sürelerinin tamamlanmış olması koşuluna bağlı ise, bu durumda bu Akit Tarafın yetkili kurumu, diğer Akit Tarafın mevzuatına göre tamamlanmış benzer sigorta sürelerini, aynı zamana rastlamamaları koşuluyla, kendi mevzuatına uygun olarak tamamlanmış sigorta süreleri gibi, gerektiği kadarıyla dikkate alır.

Madde 11 Yardımlar

1. Hastalık ve analık yardımları, sigortalı ikinci Akit Tarafın ülkesinde bulunuyor olsa dahi, sigortalının bu yardımları almaya hak kazandığı an itibarıyla tabii olduğu mevzuata göre birinci Akit Tarafın yetkili kurumu tarafından doğrudan yapılır.
2. Hastalık ve analık yardımları, bu Anlaşmanın 25'inci maddesine göre yetkili kurum tarafından ilgili kişiye doğrudan yapılır.

4. KISIM AYLIKLAR

Madde 12 Sigortalılık Sürelerinin Birleştirilmesi

1. Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre aylık hakkının elde edilmesi, sürdürülmesi ve yeniden kazanılması belirli bir sigortalılık süresinin tamamlanmış olması koşuluna bağlı ise, bu durumda bu Akit Tarafın yetkili kurumu, diğer Akit Tarafın mevzuatına göre tamamlanmış sigorta sürelerini, aynı zamana rastlamamaları koşuluyla, kendi mevzuatına uygun olarak tamamlanmış sigorta süreleri gibi, gereği halinde dikkate alır.
2. Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre, aylık hakkının elde edilmesi, özel bir sistemde sigortalı bir meslekte belirli bir sigortalılık süresinin tamamlanmış olması veya belirli bir işin ifa edilmesi koşuluna bağlı ise, bu durumda diğer Akit Tarafın mevzuatına göre bu meslekte veya işte tamamlanan sigortalılık süreleri, bu yardımlardan yararlanma hakkının belirlenmesi sırasında dikkate alınır.

3. Birinci fıkrada belirtilen sürelerin dikkate alınmasından sonra, sigortalı kişi aylık hakkını elde edemediği takdirde, Akit Tarafın yetkili kurumu, her iki Akit Tarafın da sigortalılık sürelerinin birleştirilmesini içeren bir Anlaşmayla bağlı oldukları üçüncü bir ülkedeki sigortalılık sürelerini dikkate alır.

Madde 13

12 Aydan Daha Kısa Olan Sigortalılık Süreleri

1. Bir Akit Taraf mevzuatı kapsamında tamamlanmış sigortalılık süresinin 12 aydan az olması ve buna göre yardım hakkının elde edilememesi halinde, bu Akit Tarafın yetkili kurumu bu süreler için yardım sağlamakla yükümlü olmaz.
2. Bu maddenin birinci fıkrasındaki hükümden bağımsız olarak, her iki Akit Taraf mevzuatına göre geçirilmiş, ancak 12 aydan daha kısa olan sigortalılık süreleri, yardım hakkının bu sürelerin birleştirilmesinden sonra ortaya çıktığı Akit Tarafın yetkili kurumunca dikkate alınır.

Madde 14

Aylık Hakkı

1. Bir Akit Tarafın mevzuatına göre aylık hakkı, diğer Akit Tarafın mevzuatına göre tamamlanmış sigortalılık süreleri dikkate alınmadan doğduğu ve maddenin ikinci fıkraya hükümlerine göre hesaplanan aylık miktarında kişinin lehine bir durum söz konusu olmadığı takdirde, yetkili kurum aylık hakkını belirler ve yardım miktarını sadece birinci Akit Tarafın mevzuatına göre tamamlanmış sigortalılık sürelerini esas alarak hesaplar.
2. Bir Akit Tarafın mevzuatına göre aylık hakkı, 12 nci madde hükümlerinin uygulanmasıyla doğduğu takdirde, yetkili kurum;
  - (1) Söz konusu tüm sigortalılık sürelerini kendi uyguladığı mevzuat kapsamında tamamlanmış kabul ederek yararlanıcının hak kazanacağı aylığın nazari miktarını hesaplar,
  - (2) Birinci bentte sözü geçen aylığın nazari miktarını esas alarak uyguladığı mevzuata göre tamamlanmış olan tüm sigortalılık sürelerinin, her iki Akit Tarafın ve gerekliyse üçüncü ülke mevzuatına göre tamamlanmış olan tüm sigortalılık sürelerinin toplamına olan oranını, aylığın fiili tutarı olarak belirler.
3. Akit Taraflardan birinin mevzuatı aylık hakkının elde edilmesini, ücretli ya da kendi adına ve hesabına çalışan kimsenin aylık hakkını kazanmasına neden olan olayın vuku bulunduğu anda bu mevzuata tabi olması koşuluna bağladığı takdirde, ücretli ya da kendi adına ve hesabına çalışan kimse o anda diğer Akit Tarafın mevzuatına göre sigortalı ise, bu koşul gerçekleşmiş sayılır.
4. Aylık miktarına esas matrahın belirlenmesinde, her iki Akit Tarafın yetkili kurumlarınca sadece kendileri tarafından uygulanan mevzuata göre kazanılmış ücretler ve ödenmiş primler dikkate alınır.

5. KISIM
İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARINA İLİŞKİN
YARDIMLAR

Madde 15
Yardım Hakkı

1. İş kazası veya meslek hastalığı yardımlarından yararlanma hakkı, kazanın olduğu anda veya meslek hastalığına sebep olan işin ifa edildiği sırada uygulanmakta olan mevzuata göre belirlenir.
2. Geçici iş göremezlik durumundaki yardımlara bu Anlaşmanın 11 nci maddesi uygulanır.

Madde 16
Meslek Hastalıkları

1. Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre meslek hastalığı yardımlarından yararlanma hakkı, hastalığın ilk kez o Akit Tarafın ülkesinde teşhis edilmesi koşuluna bağlı bulunuyorsa, bu koşul, bu hastalığın ilk kez diğer Akit Taraf ülkesinde teşhis edilmiş olması halinde de yerine getirilmiş sayılır.
2. Akit Taraflardan birinin mevzuatına göre meslek hastalığı yardımlarından yararlanma hakkı, meslek hastalığının meydana gelmesine yol açan bir faaliyetin belirli bir süre zarfında icra edilmiş olması koşuluna bağlanıyorsa, o Akit Tarafın yetkili kurumu, aynı türdeki faaliyetin diğer Akit Tarafın ülkesinde icra edildiği süreleri de dikkate alır.
3. Meslek hastalığına uğrayan kimse, her iki Akit Tarafın ülkesinde söz konusu hastalığa neden olan bir işte çalışmış ise, bu hastalık nedeniyle kendisine yapılacak yardımlar, söz konusu işin en son icra edildiği Akit Tarafın mevzuatına göre, sigortalının bu mevzuatın öngördüğü şartları yerine getirmiş olması kaydı ile sağlanır. Sigortalı, bu mevzuata göre yardımlardan yararlanma hakkına sahip olamıyorsa, yardım alma hakkı diğer Akit Tarafın mevzuatına göre belirlenir.

Madde 17
Meslek Hastalığının Ağırlaşması

1. Bir Akit Tarafın mevzuatına uygun olarak meslek hastalığından dolayı yardım alma hakkı doğmuşsa, hastalığın ağırlaşması kişinin diğer Akit Tarafın mevzuatına tabi olduğu zamanda ortaya çıkmış olsa dahi, meslek hastalığına yol açacak bir işi icra etmemiş olması kaydıyla, birinci Akit Tarafın yetkili kurumu meslek hastalığının ağırlaşması nedeniyle yardım yapma sorumluluğunu taşır.
2. Birinci Akit Tarafın mevzuatına göre meslek hastalığına bağlı olarak yardım alan kişide meslek hastalığının ağırlaşması durumunda, meslek hastalığına neden olabilecek bir işi ikinci Akit Tarafın ülkesinde icra ederken;

- (1) Birinci Akit Tarafın yetkili kurumu, meslek hastalığının ağırlaşmasına bakmaksızın sağlanan yardımı ödemeye devam eder.
- (2) Meslek hastalığının ağırlaşmasına neden olabilecek bir işi icra ederken sigortalı kişinin mevzuatına tabi olduğu ikinci Akit Tarafın yetkili kurumu, uyguladığı mevzuata göre, sigortalı kişinin meslek hastalığının ağırlaşmasından sonra hak kazandığı yardım miktarı ile meslek hastalığının ağırlaşmasından önce hak kazandığı yardım miktarı arasındaki farkı öder.

6. KISIM CENAZE ÖDENEĞİ

Madde 18 Cenaze Ödeneği Hakkı

1. Cenaze ödeneği hakkı, ücretli ya da kendi adına ve hesabına çalışan kişinin veya emeklinin ölümü anında mevzuatına tabi olduğu Akit Tarafın yetkili kurumunca belirlenir.
2. Her iki Akit Tarafın mevzuatına göre yardım alan emeklinin ölümü sonucunda her iki Akit Tarafın mevzuatına göre cenaze ödeneği hakkı doğuyorsa, cenaze ödeneği hakkını, emeklinin ölümü anında ikamet ettiği ülkedeki Akit Tarafın yetkili kurumu belirler.
3. İkinci fıkrada belirtilen emekli öldüğü anda her iki Akit Taraf ülkesinde de ikamet etmiyorsa, cenaze ödeneği hakkı, en son sigortalılık süresinin tamamlandığı ülkedeki Akit Tarafın yetkili kurumunca belirlenir.

IV. BÖLÜM ÇEŞİTLİ, GEÇİCİ VE SON HÜKÜMLER

1. KISIM ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 19 Yetkili Makamların Görevleri

1. Her iki Akit Tarafın yetkili makamları, bu Anlaşmanın uygulanmasında gerekli idari önlemleri alır.
2. Yetkili makamlar:
  - (1) Bu Anlaşmanın uygulama usullerini idari anlaşmayla kararlaştırır,
  - (2) Akit Tarafların kurumları arasında doğrudan iletişimin sağlanması amacıyla irtibat kurumlarını ve yetkili kurumları belirler,

- (3) Bu Anlaşmanın uygulanmasını etkilemesi halinde, her iki Akit Tarafın mevzuatında yapılan değişiklikleri birbirlerine bildirir.

Madde 20
İdari ve Hukuki Yardımlaşma

1. Akit Tarafların yetkili makamları, irtibat kurumları ve yetkili kurumları, bu Anlaşmanın uygulanması ile ilgili hususlarda, kendi mevzuat hükümlerini uyguluyorlarmış gibi birbirlerine yardım eder. Bu yardımlaşma ücretsizdir.
2. Akit Tarafların yetkili makamları, irtibat kurumları ve yetkili kurumları, gerek kendi aralarında ve gerekse her ilgili kişi veya onun yasal temsilcisiyle doğrudan irtibat kurabilir.

Madde 21
Belgelerin İletilmesi

1. Akit Taraflardan birinin yetkili makamına, irtibat kurumuna veya yetkili kurumuna verilen dilekçeler, şikayetler, karara itirazlar ve beyannameler, aynı tarihte diğer Akit Tarafın yetkili makamına, irtibat kurumuna veya yetkili kurumuna verilmiş sayılır.
2. Bir Akit Tarafın mevzuatına göre verilmiş bir yardım talep dilekçesi, talepte bulunan kişi, diğer Akit Tarafın mevzuatına göre yaşlılık aylığı hakkının tespit edilmesinin ertelenmesini istemedikçe, diğer Akit Tarafın mevzuatına göre verilen bir yardım talep dilekçesi olarak kabul edilir.

Madde 22
Belgelerin Onay ve Harçlardan Muaf Tutulması

1. Bir Akit Tarafın mevzuatına göre ibraz olunan evrak veya diğer belgeler harç ve tüm ödemelerden tamamen veya kısmen muaf ise, bu muafiyet diğer Akit Tarafın mevzuatına göre bu Anlaşmanın uygulanması amacıyla ibraz olunan evrak veya diğer belgelere de uygulanır.
2. Akit Taraflar karşılıklı olarak, bu Anlaşmanın uygulanması için gerekli olan her türlü belge veya evrakı, ilgili makamlar tarafından verilmiş gibi kabul ederler. Belge ve evrak, diplomatik veya konsolosluk makamlarının onayından muaftır.
3. Bir Akit Tarafın yetkili kurumunca aslına uygunluğu onaylanan belgelerin örnekleri, diğer Akit Tarafın yetkili kurumunca başka bir onay işlemi yapılmaksızın aslına uygun nüsha olarak kabul edilir.

Madde 23
Tıbbi Kontroller

1. İkamet veya bulunma yerleri diğer Akit Taraf ülkesinde olan kişilerin tıbbi kontrolleri, yetkili kurumun başvurusu üzerine ve yetkili kurumun hesabına ilgilinin ikamet veya bulunma yerindeki kurum tarafından yapılır.
2. Tıbbi kontroller her iki Akit Tarafın kurumları için yapılmışsa, tıbbi kontrol masrafları tazmin edilmez.

Madde 24
Kişisel Verilerin Korunması

1. Her bir Akit Tarafın yetkili makamları, irtibat kurumları ve yetkili kurumları bu Anlaşmanın uygulanması için gereken tüm kişisel verileri teati edebilir.
2. Bu Anlaşmanın uygulanmasında, Akit Taraflardan birinin yetkili makamına, irtibat kurumuna ve yetkili kurumuna aktarılan kişisel veriler yalnızca bu Anlaşmanın uygulanması amacıyla kullanılabilir.
3. Bu maddenin uygulanmasında, "yasal hükümler" terimi her bir Akit Tarafın iç hukukundaki kişisel verilerin korunmasına ilişkin hükümler anlamına gelir.
4. Gerçek kişinin kimliğinin saptanmasını sağlayan herhangi bir bilgi, kişisel veri teşkil etmektedir. Kişisel veriler yasal hükümlerce korunur.
5. Bu Anlaşmanın uygulanması gerekçesiyle Akit Taraflardan birinin yetkili makamına, irtibat kurumuna veya yetkili kurumuna aktarılan kişisel veriler, yalnızca bu Anlaşmanın uygulanması için bu Akit Tarafın diğer kurumuna aktarılabilir.
6. Her bir Akit Tarafın yetkili makamları, irtibat kurumları, yetkili kurumları ve diğer kurumları birinci fıkrada bahsi geçen verilerin aktarılması esnasında bu verilerin korunmasını sağlayan tedbirler aldıklarını garanti eder.
7. Birinci fıkrada bahsi geçen verilerin aktarıldığı Akit Tarafın yetkili makamı, irtibat kurumu, yetkili kurumu ve diğer kurumu, verileri izinsiz erişim, değişiklik ve yayımdan korur.
8. Birinci fıkrada bahsi geçen verilerin aktarıldığı Akit Tarafın yetkili makamı, irtibat kurumu, yetkili kurumu ve diğer kurumu, verileri toplanma amacına göre güncel, tam ve doğru tutmak için gerekli tedbirleri alır. Gerekli olması durumunda veriler doğrulanır ve yürürlükteki yasal hükümlerin kötüye kullanımı yoluyla toplanan ve saklanan veriler yok edilir. Talep üzerine, verileri aktaran Akit Tarafın yasal hükümlerince aktarımı yasaklanan veriler de yok edilir.
9. Akit Taraflardan birinin yasal hükümlerine tabi olan, Anlaşmanın uygulanması amacıyla Akit Tarafça elde edilen veriler, toplanma ve kullanma amaçlarının gerçekleştirilmesi üzerine yok edilir. Her bir Akit Tarafın yetkili makamları, irtibat kurumları, yetkili kurumları ve diğer kurumları verilerin yok edilmesini

tamamlamayı sađlayan güvenli tedbirler kullanır ve yok edilmesi amaçlanan kişisel verilerin korunmasını garanti eder.

10. Akit Taraflardan birinin yetkili makamına, irtibat kurumuna ve yetkili kurumuna sunulan talep üzerine, ilgili kişi, birinci fıkrada bahsedilen kişisel verilerin aktarımı konusunda bilgilendirilme hakkına sahiptir. İlgili kişinin kendi kişisel verilerine erişimine ve onları düzeltmesine, verilerin saklı tutulduğu Akit Taraf ülkesinin yasal hükümlerinde öngörülen istisnalara tabi olmak koşuluyla onay verilebilir.
11. Akit Tarafların yetkili makamları veya bunlar tarafından yetkilendirilen kurumları kişisel verilerin korunmasına ilişkin yasal hükümlerde yapılan her hangi bir değişiklik hakkında, bu değişiklikler Anlaşmanın uygulanmasını etkiliyorsa, birbirlerini bilgilendirir.

Madde 25 **Yardımların Ödenmesi**

Her iki Akit Tarafın yetkili kurumları, bu Anlaşmadan kaynaklanan yardımları kendi devletinin para birimi ile, bu para biriminin değiştirilmesinin mümkün olmadığı hallerde ise değiştirilmesi kolay başka bir para birimi ile diğer Akit Tarafın ülkesinde ikamet eden kişilere doğrudan ödeyerek yerine getirir.

Madde 26 **İletişim Dili**

1. Bu Anlaşmanın uygulanmasını teminen Akit Tarafların yetkili makamları, irtibat kurumları ve yetkili kurumları birbirleriyle her iki Akit Tarafın resmi dilinden biriyle haberleşirler.
2. Bir dilekçe, şikayet, itiraz, beyanname veya diğer belge, sadece diğer Akit Tarafın resmi dilinde yazılmış olduğu gerekçesiyle reddedilemez.

Madde 27 **Anlaşmazlıkların Çözümlemesi**

Bu Anlaşmanın yorumlanmasıyla veya uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkacak anlaşmazlıklar, yetkili makamlar tarafından karşılıklı müzakereler yoluyla çözümlenir.

Madde 28
Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Türkiye Cumhuriyeti Arasında
Ortaklık Anlaşması

12 Eylül 1963 tarihinde Ankara'da imzalanan Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Türkiye Cumhuriyeti arasında ortaklık kuran Anlaşma; 23 Kasım 1970 tarihinde Brüksel'de imzalanan Katma Protokol ve uygulanabildiği ölçüde Ortaklık Konseyi Kararları uyarınca bu Anlaşma, uygulama bakımından Akit Taraf topraklarından birinde yasal olarak ikamet eden veya ikamet etmiş olan ile çalışan veya çalışmış olan sigortalıların hak ve yükümlülüklerine halel getirmez.

2. KISIM
Geçici ve Son Hükümler

Madde 29
Geçici Hükümler

1. Bu Anlaşma, yürürlük tarihinden önceki dönem için bir yardımın ödenmesi hakkını doğurmaz.
2. Bu Anlaşmanın yürürlük tarihinden önce her bir Akit Tarafın mevzuatına göre tamamlanan sigortalılık süreleri, bu Anlaşma hükümlerine göre doğan hakların ve yardım miktarlarının belirlenmesinde dikkate alınır.
3. Birinci fıkra hükmü saklı kalmak kaydıyla, yürürlük tarihinden önceki sigorta vakalarından kaynaklanan yükümlülüklerin toplu ödeme şeklinde tasfiye edilmemiş olması kaydıyla, bu Anlaşma söz konusu sigorta vakalarına da uygulanır.

Madde 30
Yürürlük Süresi ve Fesih

1. Bu Anlaşma süresiz olarak yürürlükte kalır. Akit Taraflardan her biri bu Anlaşmayı takvim yılı sonuna en fazla 6 ay kala diplomatik nota yoluyla feshedebilir.
2. Bu Anlaşmanın geçerliliği, yazılı fesih bildiriminin yapıldığı yılı takip eden yılın 1 Ocak günü itibarıyla sona erer.
3. Bu Anlaşmanın feshedilmesi durumunda, Anlaşma hükümleri uyarınca kazanılmış tüm haklar saklıdır.
4. Yetkili makamlar, Anlaşma hükümlerine göre henüz karara bağlanmamış hakların sağlanması usullerinde anlaşırlar.

AGREEMENT
BETWEEN
THE REPUBLIC OF POLAND
AND
THE REPUBLIC OF TURKEY
ON SOCIAL SECURITY

THE REPUBLIC OF POLAND AND THE REPUBLIC OF TURKEY, (hereinafter referred to as the "Contracting Parties"), wishing to regulate mutual relationship in the field of social security, have agreed as follows:

PART I
GENERAL PROVISIONS

Article 1
Definitions

1. In this Agreement the terms below shall have the following meaning:

- (1) "legislation" - the laws and other legal regulations concerning social security, referred to in the Article 2 of this Agreement;
- (2) "competent authority":
  - 1) in the Republic of Turkey - the Ministry of Labour and Social Security,
  - 2) in the Republic of Poland - the Minister competent for social security issues;
- (3) "competent institution" - an institution responsible for applying the legislation;
- (4) "liaison body" - an institution providing coordination and information exchange between institutions of each Contracting Party, taking part in the application of this Agreement, and also in providing information about the rights and obligations arising therefrom to the persons concerned;
- (5) "residence" - a place of permanent stay;
- (6) "stay" - a place of temporary stay;
- (7) "benefits" - pensions and other cash benefits provided by the legislation of a Contracting Party, including all supplements and increases of these pensions and other cash benefits;
- (8) "insurance period" - contribution periods, employment or self-employment and equivalent periods, pursuant to the legislation of a Contracting Party;
- (9) "insured person" - a person who is or has been insured pursuant to the legislation;
- (10) "family member" - a person defined as a member of the family by the legislation applied by the competent institution.

2. Other terms not defined in this Agreement shall have the meaning assigned to them in the legislation of each Contracting Party.

Article 2
Material Scope

1. This Agreement shall apply to the legislation concerning:

- (1) with respect to the Republic of Turkey:

- 1) invalidity, old-age, death, accidents at work and occupational diseases, unemployment insurances and, under the general health insurance, sickness and maternity insurances for persons employed by one or more employers under employment contract,
  - 2) invalidity, old-age, death, accidents at work and occupational diseases insurances and, under the general health insurance, sickness and maternity insurances for self-employed persons not bound by an employment contract,
  - 3) invalidity, old-age, death and, under the general health insurance, sickness and maternity insurances for civil servants,
  - 4) invalidity, old-age, death, accidents at work and occupational diseases, unemployment insurances and, under the general health insurance, sickness and maternity insurances for persons working in funds specified in the provisional Article 20 of Act on Social Insurances No. 506;
- (2) with respect to the Republic of Poland, the compulsory insurance and the following benefits from social security:
- 1) unemployment benefits,
  - 2) family benefits, with the exception of single payment birth grant,
and under social insurance and social insurance for farmers:
  - 3) sickness and maternity benefits,
  - 4) old-age, invalidity and survivors' benefits,
  - 5) benefits in respect of accidents at work and occupational diseases,
  - 6) death grants.

2. This Agreement shall also apply to the legislation which amend, supplement or codify the legislation specified in paragraph 1.

Article 3 Personal Scope

This Agreement shall apply to:

- (1) persons who are or have been subject to the legislation of one or both Contracting Parties;
- (2) family members or other persons, to the extent their rights derive from the rights of persons specified in subparagraph 1.

Article 4
Equal Treatment

Unless otherwise provided in this Agreement, persons referred to in Article 3, who reside in the territory of a Contracting Party, shall be subject to the legislation of that Contracting Party and shall be entitled to benefits provided by that legislation under the same conditions as citizens of that Contracting Party.

Article 5
Export of Benefits

1. Unless otherwise provided in this Agreement, benefits acquired under the legislation of one Contracting Party shall not be subject to any reduction, amendment, suspension or cancellation by reason of the fact that the entitled person resides in the territory of the other Contracting Party.
2. The provisions of paragraph 1 shall not apply:
  - (1) in the Republic of Turkey to unemployment benefits;
  - (2) in the Republic of Poland to unemployment benefits, family benefits and benefits granted under the special procedure or in exceptional cases.

PART II
APPLICABLE LEGISLATION

Article 6
General Rules

Unless otherwise provided in this Agreement:

- (1) a worker employed in the territory of a Contracting Party shall, with respect to that employment, be subject only to the legislation of that Contracting Party;
- (2) a self-employed person working in the territory of a Contracting Party shall be subject only to the legislation of that Contracting Party, even if he/she resides in the territory of the other Contracting Party;
- (3) civil servants and persons treated as such of either Contracting Party shall be subject to the legislation of the Contracting Party, whose administration employs them.

Article 7
Special Rules

1. The following special rules shall be established as to the principles aforesaid in Article 6:

- (1) a worker employed by an employer whose registered office is situated in the territory of one Contracting Party, posted by that employer to the territory of the other Contracting Party to perform temporary work there for that employer, shall be subject to the legislation of the first Contracting Party for the period of posting, but no longer than 24 months. The period may be prolonged up to 60 months, following the consent of the competent authority of the other Contracting Party or an institution authorized by this authority;
  - (2) a person pursuing an activity as a self-employed person in the territory of one Contracting Party, who moves to the territory of the other Contracting Party to carry out his/her activity temporarily there, shall continue to be subject to the legislation of the first Contracting Party for the period of pursuing that activity, but no longer than 24 months;
  - (3) a worker who is a member of the travelling personnel of an undertaking which, for its own account or for the account of another person, operates international transport services for persons or goods by rail, road, air or inland waterway, shall be subject to the legislation of the Contracting Party in whose territory the registered office of the undertaking is situated;
  - (4) a worker performing work on board a vessel shall be subject to the legislation of the Contracting Party under whose flag the ship is flying; however if the worker is remunerated for that work by an undertaking or a person whose registered office is situated in the territory of the other Contracting Party and if he/she resides in its territory, he/she shall be subject to the legislation of that Contracting Party;
  - (5) staff members of diplomatic missions and consular offices shall be subject to the provisions of the Vienna Convention on Diplomatic Relations of 18 April 1961 and the Vienna Convention on Consular Relations of 24 April 1963;
  - (6) members of administrative, technical and assisting staff of diplomatic missions and consular offices of each Contracting Party, posted to the territory of the other Contracting Party shall be subject to the legislation of the posting Contracting Party.
2. Competent authorities of the Contracting Parties or institutions designated by them may, by common agreement, establish other exceptions or change the ones specified in paragraph 1.

PART III
SPECIAL PROVISIONS RELATING TO THE VARIOUS
CATEGORIES OF BENEFITS

CHAPTER 1
UNEMPLOYMENT BENEFITS

Article 8
Determination of Right

1. Insurance periods completed under the legislation of one Contracting Party shall be taken into account, where necessary, when determining the right to unemployment benefits under the legislation of the other Contracting Party, if the person concerned has completed his/her insurance periods in accordance with the legislation of the latter Contracting Party directly before becoming unemployed.
2. The period of receiving the unemployment benefit shall be shortened by the period of unemployment benefits received in the territory of the other Contracting Party within the last 12 months before the date of claiming unemployment benefit.
3. Amount, period and the way of payment of the benefit shall be determined according to the legislation applied by the competent institution.

CHAPTER 2
FAMILY BENEFITS

Article 9
Determination of Right

1. Right to family benefits under this Agreement shall be determined and paid by the competent institutions of each Contracting Party in accordance with the legislation they apply.
2. If the right to family benefits results from the legislation of both Contracting Parties, benefits shall be paid only by the competent institution of the Contracting Party, in whose territory the entitled person resides with his/her children.

CHAPTER 3
SICKNESS AND MATERNITY BENEFITS

Article 10
Aggregation of Insurance Periods

Where the legislation of one Contracting Party makes acquisition, retaining or recovery of the right to sickness and maternity benefits conditional upon the completion of insurance periods, then the competent institution of that Contracting Party shall take into account, to the extent necessary, the insurance periods completed under the legislation of the other Contracting Party as if they were the insurance periods completed under the

legislation applied by that institution, unless those periods overlap.

Article 11

Benefits

1. Sickness and maternity benefits shall be paid directly by the competent institution of the Contracting Party, to whose legislation the insured person was subject at the moment of acquisition of the right to benefits, even if the insured person is staying in the territory of the other Contracting Party.
2. Sickness and maternity benefits shall be paid directly to the entitled person by the competent institution, pursuant to Article 25 of this Agreement.

CHAPTER 4

PENSIONS

Article 12

Aggregation of Insurance Periods

1. Where the legislation of one Contracting Party makes acquisition, retaining or recovery of the right to pension conditional upon the completion of a certain insurance period, the competent institution of that Contracting Party shall take into account, where necessary, the insurance periods completed under the legislation of the other Contracting Party, as if they were completed under the legislation applied by that institution, provided that those periods do not overlap.
2. Where the legislation of one Contracting Party makes acquisition of the right to pension conditional upon the completion of a certain insurance period in a profession subject to insurance under a special scheme, or upon performing a specific employment, then the insurance periods completed in that profession or employment under the legislation of the other Contracting Party shall be taken into account while determining the right to these benefits.
3. Where, having taken into account the periods referred to in paragraph 1, the insured person does not acquire the right to pension, the competent institution of the Contracting Party shall take into account the insurance period completed in a third party, with which both Contracting Parties are bound with an agreement providing for aggregation of insurance periods.

Article 13

Insurance Periods Shorter than 12 Months

1. If the insurance period completed under the legislation of one Contracting Party is shorter than 12 months and it does not result in the right to the benefit, the competent institution of that Contracting Party shall not be obliged to grant the benefit for such period.
2. Notwithstanding the provisions of paragraph 1, the insurance periods shorter than 12 months completed under the legislation of each Contracting Party, shall be taken

into account by the competent institution of that Contracting Party where the right to benefit occurs after the aggregation of these periods.

Article 14
Right to Pension

1. If according to the legislation of a Contracting Party, right to pension arises without taking into account the insurance periods completed under the legislation of the other Contracting Party, the competent institution shall establish the right to pension and calculate its amount solely on the basis of the insurance periods completed under the legislation of the first Contracting Party, unless the amount of pension calculated in accordance with the provisions of paragraph 2 is more favourable for the entitled person.
2. If, according to the legislation of a Contracting Party, the right to pension is established following the application of provisions of Article 12 of this Agreement, the competent institution shall;
  - (1) calculate a theoretical amount of the pension that a beneficiary would be entitled to, as if all insurance periods were completed under the legislation it applies;
  - (2) on the basis of the theoretical amount of the pension referred to in subparagraph 1, determine the actual amount of pension on the basis of the ratio of the insurance periods completed under the legislation it applies, to the sum of all insurance periods completed under the legislation of both Contracting Parties and, if necessary, under the legislation of a third country.
3. Where the legislation of one Contracting Party, makes the granting of pension conditional upon the fact that the worker or self-employed person is subject to its legislation at the moment the event resulting in the acquisition of right to pension has occurred that condition shall be deemed to be fulfilled if the worker or self-employed person was at that moment insured under the legislation of the other Contracting Party.
4. While determining the assessment base for pension, the competent institution of each Contracting Party shall only take into account remuneration received and contributions collected under the legislation it applies.

CHAPTER 5
BENEFITS IN RESPECT OF ACCIDENTS AT WORK
AND OCCUPATIONAL DISEASES

Article 15
Right to Benefits

1. The right to benefits in respect of accidents at work or occupational diseases shall be determined pursuant to the legislation applicable at the date the accident took place or at the time work resulting in the occupational disease was performed.
2. Article 11 of this Agreement shall apply accordingly to the benefits in case of temporary incapacity for work.

Article 16
Occupational Disease

1. If granting benefits in respect of occupational disease under the legislation of one Contracting Party is subject to the condition that the occupational disease was first diagnosed in the territory of that Contracting Party, this condition shall be deemed to be fulfilled even if the disease was first diagnosed in the territory of the other Contracting Party.
2. If entitlement to benefits in respect of occupational disease under the legislation of one Contracting Party is conditional upon the work that caused the occupational disease being performed for a certain period of time, the competent institution of that Contracting Party shall also take into account the period of performing the same type of work under the legislation of the other Contracting Party.
3. If work resulting in an occupational disease was performed in the territory of both Contracting Parties, benefits in respect of this disease shall be granted only pursuant to the legislation of that Contracting Party, in whose territory that work was performed the latest, provided that the insured person fulfills the conditions provided by the legislation of that Contracting Party. If pursuant to that legislation, the insured person is not entitled to benefits, the right shall be determined pursuant to the legislation of the other Contracting Party.

Article 17
Aggravation of an Occupational Disease

1. If the right to benefits in respect of an occupational disease was established under the legislation of one Contracting Party, the competent institution of that Contracting Party shall be responsible for payment of benefit for the aggravation of the occupational disease, even if the aggravation occurred at the time when the insured person has been subject to the legislation of the other Contracting Party, unless the person concerned performed work that would expose him/her to an occupational disease.

2. In case of aggravation of an occupational disease to a person receiving benefits in respect of occupational disease under the legislation of one Contracting Party, while performing work that may result in an occupational disease in the territory of the other Contracting Party:

- (1) competent institution of the first Contracting Party shall continue to pay the granted benefits, not taking into consideration the aggravation of an occupational disease;
- (2) competent institution of the latter Contracting Party, whose legislation the insured person has been subject to while performing work which might result in aggravation of an occupational disease, shall grant a benefit in the amount equal to the difference between the amount of the benefit the insured person is entitled to after the aggravation of an occupational disease and the amount of the benefit, that would be due prior to the aggravation of an occupational disease, under the legislation it applies.

CHAPTER 6 DEATH GRANTS

Article 18 Right to a Death Grant

1. The right to a death grant shall be determined by a competent institution of the Contracting Party, whose legislation was applicable to a worker, self-employed person or pensioner at the moment of his/her death.
2. If, as a consequence of a death of a pensioner receiving benefits under the legislation of both of the Contracting Parties, the right to death grant results from the legislation of both Contracting Parties, the right to death grant shall be determined by the competent institution of the Contracting Party in whose territory the pensioner was residing at the moment of his/her death.
3. If the pensioner referred to in paragraph 2 was not residing in the territory of either of the Contracting Parties at the moment of his/her death, the right to a death grant shall be determined by the competent institution of the Contracting Party in whose territory last insurance periods were completed.

**PART IV
MISCELLANEOUS, TRANSITIONAL AND FINAL PROVISIONS**

**CHAPTER I
MISCELLANEOUS PROVISIONS**

**Article 19
Competences of the Competent Authorities**

1. The competent authorities of both Contracting Parties shall establish administrative measures necessary for the application of this Agreement.
2. The competent authorities shall:
  - (1) decide on the procedures of application of this Agreement in an administrative arrangement;
  - (2) designate liaison bodies and competent institutions to facilitate direct communication between the institutions of the Contracting Parties;
  - (3) communicate to each other any changes to the legislation of the Contracting Party in so far as these changes affect the application of this Agreement.

**Article 20
Administrative and Legal Assistance**

1. The competent authorities, liaison bodies and competent institutions of the Contracting Parties shall assist each other on any matters relating to the application of this Agreement, as if they were applying the provisions of their own legislation. The assistance shall be free of charge.
2. The competent authorities, liaison bodies and competent institutions of the Contracting Parties may contact directly one another, as well as any person concerned or his/her legal representative.

**Article 21
Submission of Documents**

1. Claims, complaints, appeals against decisions and declarations submitted to the competent authority, liaison body or competent institution of one Contracting Party shall be regarded as submitted to the competent authority, liaison body or competent institution of the other Contracting Party on the same date.
2. A claim for benefits under the legislation of one Contracting Party shall be regarded as a claim for respective benefits under the legislation of the other Contracting Party, unless the claimant requests deferment of the determination of right to an old-age pension under the legislation of the latter Contracting Party.

Article 22
Exemption from Fees and Authentication of Documents

1. If the legislation of one Contracting Party provides that certificates or other documents, submitted pursuant to the legislation of that Contracting Party shall be exempted wholly or partly from fees, that exemption shall apply to any certificates or other documents submitted pursuant to the legislation of the other Contracting Party for the purpose of the application of this Agreement.
2. The Contracting Parties shall mutually recognize all documents or certificates of any kind, necessary for the application of this Agreement, as if they were issued by relevant authorities. Documents and certificates shall not require authentication by diplomatic or consular authorities.
3. Copies of documents which are certified as true and exact copies by the competent institution of one Contracting Party shall be accepted as true and exact copies by the competent institution of the other Contracting Party without further authentication.

Article 23
Medical Examinations

1. Medical examinations of persons residing or staying in the territory of the other Contracting Party shall be carried out by the institution of the place of residence or stay upon the request and at the expense of the competent institution.
2. Cost of medical examinations shall not be reimbursed, if the examinations are performed for the institutions of both Contracting Parties.

Article 24
Protection of Personal Data

1. Competent authorities, liaison bodies and competent institutions of each Contracting Parties may exchange all personal data necessary for the application of this Agreement.
2. Personal data transferred to a competent authority, liaison body and competent institution of one Contracting Party, in the application of this Agreement, may be used exclusively for the purpose of the application of this Agreement.
3. For the purposes of this Article, the term "legal provisions" means the provisions relating to the protection of personal data in the domestic law of each Contracting Party.
4. Any information that allows for the identification of a natural person shall constitute personal data. Personal data shall be protected by legal provisions.
5. The personal data transferred, due to the application of this Agreement, to a competent authority, liaison body and competent institution of one Contracting Party

may be transferred to another institution of that Contracting Party only for the purpose of the application of this Agreement.

6. Competent authorities, liaison bodies, competent institutions and other institutions of each Contracting Party shall guarantee during the transferring of data referred to in paragraph 1 that they taking measures to ensure the protection of these data.
7. A competent authority, liaison body, competent institution and other institution of a Contracting Party to whom the data referred to in paragraph 1 has been transferred shall protect the data from unauthorized access, changes and dissemination.
8. A competent authority, liaison body, competent institution and other institution of a Contracting Party to whom the personal data referred to in paragraph 1 has been transferred, shall undertake necessary measures to keep the data up-to-date, complete and accurate for the purposes for which they have been gathered. Where necessary, the data shall be corrected, and the data gathered or stored in a way that abuses the legal provisions in force shall be destroyed. Upon request, data whose transfer is forbidden by the legal provisions of the Contracting Party who transferred the data, shall also be destroyed.
9. Subject to the legal provisions of a Contracting Party, data obtained by the Contracting Party due to the application of this Agreement shall be destroyed upon the achievement of the objectives for which they have been gathered or used. The competent authorities, liaison bodies, competent institutions and other institutions of each Contracting Parties shall use secure measures enabling them to complete destroy data and guarantee the protection of personal data meant to be destroyed.
10. Upon request submitted to a competent authority, liaison body and competent institution of a Contracting Party, the person concerned shall have the right to be informed about the transfer of personal data referred to in paragraph 1. The person concerned may also be granted access to his/her personal data and correct them, subject to exceptions foreseen in the legal provisions of the Contracting Party in whose territory the data are stored.
11. The competent authorities of the Contracting Parties or institutions authorized by them shall inform each other about any changes in the legal provisions concerning the protection of personal data, if these changes have affect for the application of this Agreement.

Article 25 **Payment of Benefits**

The competent institution of the Contracting Party shall pay the benefits under this Agreement directly to the entitled persons, residing in the territory of the other Contracting Party in the official currency of its state, and in case of the lack of convertible currency, in other freely convertible currency.

Article 26
Language of Communication

1. For the application of this Agreement competent authorities, liaison bodies and competent institutions of the Contracting Parties shall communicate with one another in the official language of any Contracting Party.
2. A claim, complaint, appeal, declaration or other document shall not be rejected solely on the ground that it is written in the official language of the other Contracting Party.

Article 27
Resolution of Disputes

The competent authorities shall resolve any disputes arising from the interpretation or application of this Agreement by means of negotiations.

Article 28
**Association Agreement between the European Economic Community
and the Republic of Turkey**

This Agreement, within the scope of its application, shall be without prejudice to the rights and obligations of the insured persons, including those who are, or have been legally residing and working on the territory of one of the Contracting Parties, arising from the Agreement establishing an Association between the European Economic Community and Turkey, signed at Ankara on 12 September 1963, its Additional Protocol, signed at Brussels, 23 November 1970, and the Association Council Decisions to the extent they are applicable.

CHAPTER 2
Transitional and Final Provisions

Article 29
Transitional Provisions

1. This Agreement shall not establish any right to payment of a benefit for any period before the date of entry into force of this Agreement.
2. The insurance periods completed in accordance with the legislation of each Contracting Party before the date of entry into force of this Agreement shall be taken into account while determining the right to and amount of benefits granted under this Agreement.
3. Subject to paragraph 1, this Agreement shall also apply to insurance events that took place before the date of its entry into force, unless obligations resulting from the events had been previously regulated in the form of capitalized benefits.

Article 30
Duration and Termination

1. This Agreement shall remain in force for unlimited period of time. Each of the Contracting Parties may terminate this Agreement by means of diplomatic notification, but no later than six months before the end of a calendar year.
2. This Agreement shall expire as of 1 January of the year directly following the year in which written notification of termination was submitted.
3. In the event of the termination of this Agreement, all rights acquired under its provisions shall be maintained.
4. The competent authorities shall agree on the way of regulating any rights in course of acquisition by virtue of provisions of the Agreement.

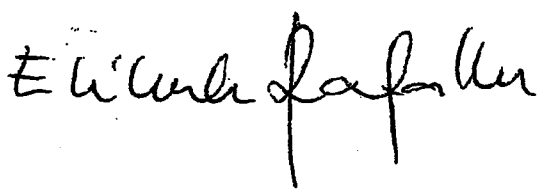
Article 31
Ratification and Entry into Force

1. This Agreement shall be subject to ratification pursuant to national legislation of each of the Contracting Parties, which shall be notified by means of exchange of diplomatic notes.
2. This Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the month in which the last notification regarding the completion of Agreement's ratification is received.

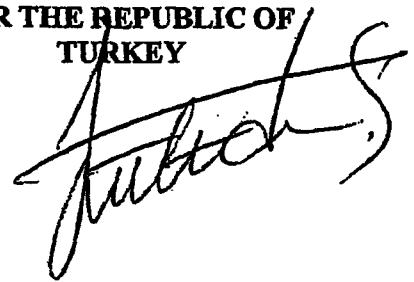
In witness whereof, the undersigned, being duly authorized thereto, have signed this Agreement.

Done at Warsaw on 17th day of October 2017 in duplicate in Polish, Turkish and English languages, each text being equally authentic. In case of any divergence of interpretation, the English text shall prevail.

**FOR THE REPUBLIC OF
POLAND**

**FOR THE REPUBLIC OF
TURKEY**

Warszawa, 4 stycznia 2018 r.

Minister
Spraw Zagranicznych

DPUE.920.1916.2017 / 4 / as

Opinia
o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o ratyfikacji Umowy między
Rzeczpospolitą Polską a Republiką Turcji o zabezpieczeniu społecznym, podpisanej
w Warszawie dnia 17 października 2017 r., wyrażona przez ministra właściwego do spraw
członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

Projekt ustawy o ratyfikacji jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

z up. Ministra Spraw Zagranicznych
Bartosz Cichocki
Podsekretarz Stanu